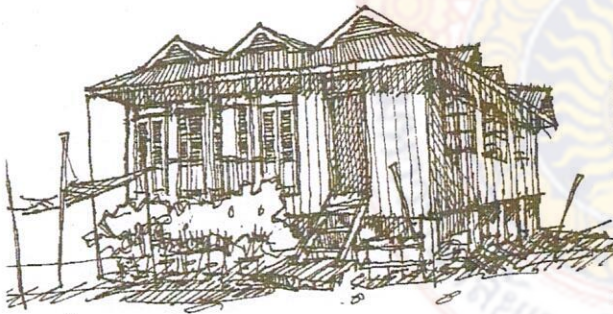
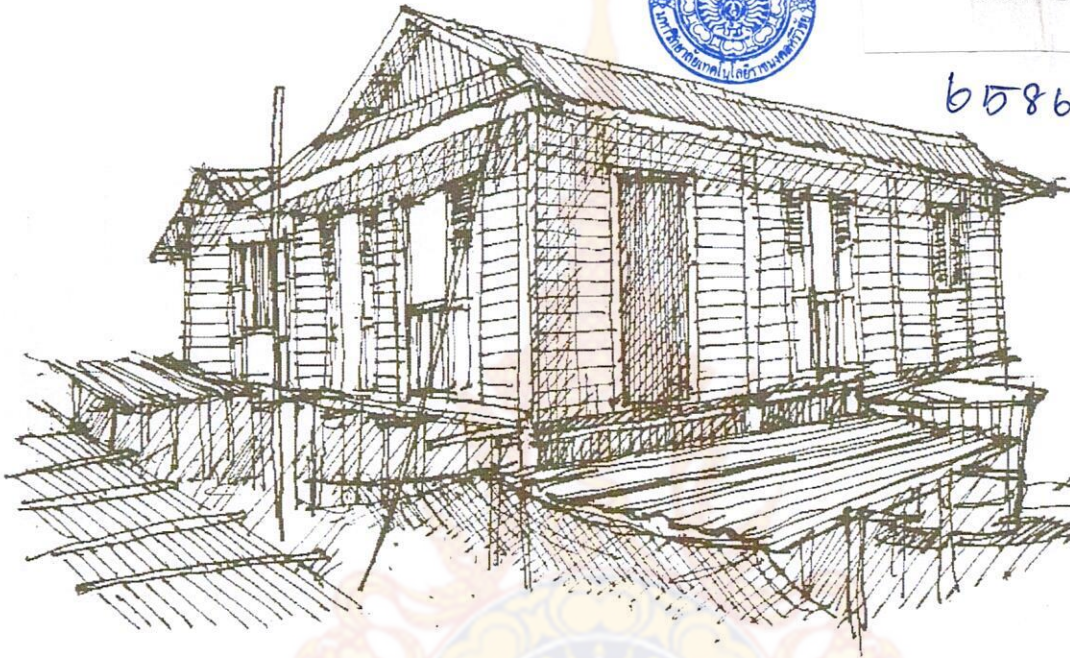

ลักษณะเรือนพื้นถิ่น ตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล
Vernacular Houses of Tambon Puyu Muang Satun

๖๕๘๖๒

เรือนพื้นถิ่น

๗๒๘-๓๗
๗ ๓๖๖
๒๕๕๔

ปิยาภรณ์ อรมต

ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
งบประมาณรายได้ประจำปี ๒๕๕๔

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความสามารถของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ที่ได้สนับสนุนทุนในการทำวิจัยเรื่องนี้ คณะผู้บริหารของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ที่ได้กรุณาแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนทำให้ผู้วิจัยสามารถทำวิจัยเรื่องสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบอาจารย์จุฑามาศ ลักษณะกิจ ผู้ให้คำปรึกษาด้านภาษาต่างประเทศแก่ผู้วิจัย อาจารย์เด่นเดือน ปัญญาตา ที่ช่วยในการวาดภาพลายเส้นประกอบ และคอยดูแลตรวจสอบต้นฉบับจนสมบูรณ์ นักศึกษาหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตร์ทุกท่าน ทั้งช่วยในการเก็บข้อมูลต่างๆ โดยเฉพาะนักศึกษาที่จบปีการศึกษา 2553 ตลอดจนชาวบ้านในพื้นที่ที่ลงเก็บข้อมูล รวมถึงกัลยาณมิตรทุกท่านที่คอยให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อประเสริฐ และคุณแม่อมสิน ศรีทองใสที่ให้กำลังใจและเอาใจใส่ดูแลให้การสนับสนุนลูกในทุกๆ ด้านด้วยดีตลอดมา นอกจากนั้นยังมีพี่ น้อง เพื่อนพ้อง ลูกศิษย์ ชาวสถาปัตย์ที่รักทุกคน และผู้มีพระคุณอีกหลายคนที่ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวชื่อนามได้ทั้งหมด จึงขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

คุณค่า และประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่ บุพการี บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ปิยาภรณ์ อรมุต

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลลักษณะเรือนพื้นถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นอันทรงคุณค่าของตำบลบุญ อำเภอมือง จังหวัดสตูล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามของพื้นที่ศึกษาโดยการสังเกต การถ่ายภาพประกอบ การสเก็ตภาพ และการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่าลักษณะเรือนพื้นถิ่นของพื้นที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเรือนไม้ชั้นเดียวยกพื้นเป็นได้ถุนเพื่อเป็นพื้นที่ใช้สอย ถูกรอกแบบและก่อสร้างโดยภูมิปัญญาดั้งเดิมได้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเป็นอย่างดี ใช้วัสดุในท้องถิ่น มีการตกแต่งลวดลายของช่องลม หน้าจั่ว และใต้คานอะเสอย่างสวยงาม ลวดลายที่นิยม คือ ลายเรขาคณิต หน้าต่างเป็นหน้าต่างบานยาว (ปิตุนาแต่-ภาษาถิ่นบุญ). ตกแต่งด้วยกระจกสีมีลวดลายพิมพ์ปูนดำที่นำเข้ามาจากประเทศมาเลเซียซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้เคียง ผนังใช้ไม้ตีซ้อนเกล็ดและไม้ไผ่สาน หลังคาทรงปั้นหยา มีมุกจั่วตรงกับช่องหน้าต่างซึ่งเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ลักษณะเรือนมีความเรียบง่ายก่อสร้างตามประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก

คำสำคัญ : เรือนพื้นถิ่น, ลักษณะเรือน, เรือนไม้ชั้นเดียวยกพื้น, บุญ

Abstract

The research aims to collect the information of vernacular houses which are the valuable identity and local wisdom of Puyu sub-district, Muang district, Satun province. This qualitative research was conducted by using observing, photographing, drawing and structural interviewing to collect the field information and subsequently descriptive analyzing.

It was found that most style of the vernacular house is the high level upper floor in order to use as a living area. These houses were designed and constructed by means of the local wisdom which is consistent with the environment. The local materials were used with the beautifully unique decoration of window vents, gable, and roof beam. The most popular pattern is a geometric pattern. The distinctive window is a long window (Pitunatae - Puyu language) decorated with color grass with pattern imported from neighbor Malaysia. The wood lap siding and interlace bamboo were used as a wall style. The common roof is a hip roof with the individual style of vertical alignment of gable and window. The house style is a simple house based on a consequence of functional construction.

Keywords : vernacular house, house style, high level upper floor house, Puyu

สารบัญ

บทที่		หน้า
	กิตติกรรมประกาศ.....	ก
	บทคัดย่อ.....	ข
1	บทนำ.....	1
	ความสำคัญ และที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย.....	1
	คำสำคัญ (Keywords) ของโครงการวิจัย.....	3
	วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	3
	ขอบเขตของโครงการวิจัย.....	3
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
	วิธีการดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการทดลอง/เก็บข้อมูล.....	4
	ระยะเวลาทำการวิจัย และแผนการดำเนินงานตลอดโครงการวิจัย.....	4
	รายละเอียดงบประมาณการวิจัย.....	4
	ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2	เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
	เอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น.....	7
	แนวทางการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น.....	7
	การศึกษาเชิงกลุ่มชาติพันธุ์.....	7
	การศึกษาแนวทางของสถาปนิกที่มีพลังสร้างสรรค์ในตัวสูง.....	7
	แนวทางของสถาปนิก และแนวทางการศึกษาสถาปัตยกรรม.....	9
	การสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยจากรากวัฒนธรรม ท้องถิ่น.....	13
	ประเภท และรูปแบบของเรือนพื้นถิ่นภาคใต้.....	14
	แบ่งประเภทของเรือนตามกรรมวิธีในการก่อสร้าง.....	14
	แบ่งประเภทของเรือนตามชาติพันธุ์.....	15
	แบ่งประเภทของเรือนตามอาชีพ.....	18
	เอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล.....	20
	สภาพทั่วไปของตำบล.....	20
	สภาพทางเศรษฐกิจ.....	21
	สภาพทางสังคม.....	21
	การบริการและกิจกรรมของชุมชน.....	21
3	ลักษณะเรือนพื้นถิ่น ตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล.....	24
	การศึกษาเรือนพื้นถิ่นบ้านปุย.....	25
	กรณีศึกษาที่ 3.1.1.....	25

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
กรณีศึกษาที่ 3.1.2.....	27
กรณีศึกษาที่ 3.1.3.....	30
กรณีศึกษาที่ 3.1.4.....	32
กรณีศึกษาที่ 3.1.5.....	34
การศึกษาเรือนบ้านต้นหยงกาบาย.....	37
กรณีศึกษาที่ 3.2.1.....	37
กรณีศึกษาที่ 3.2.2.....	39
กรณีศึกษาที่ 3.2.3.....	41
กรณีศึกษาที่ 3.2.4.....	44
กรณีศึกษาที่ 3.2.5.....	46
กรณีศึกษาที่ 3.2.6.....	48
4 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	51
สรุปผล.....	51
อภิปรายผล.....	54
ข้อเสนอแนะ.....	54
บรรณานุกรม.....	55
บุคลากร.....	56
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	57

สารบัญญภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
2.1	แสดงแผนที่ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล.....	20
2.2	แสดงบริบทโดยรอบบ้านต้นหยงกาโบย.....	22
2.3	แสดงทางหมู่บ้านบ้านต้นหยงกาโบย.....	23
2.4	แสดงถังกรองน้ำของหมู่บ้าน และทำจอดเรือบ้านต้นหยงกาโบย.....	23
3.1	แสดงแผนที่ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล.....	24
3.2	แสดงรูปทัศนียภาพภายนอก.....	25
3.3	แสดงแปลนพื้น.....	25
3.4	แสดงบริเวณโดยรอบของเรือน.....	26
3.5	แสดงพื้นที่ใช้สอยภายในตัวเรือน.....	26
3.6	แสดงทัศนียภาพภายนอก.....	27
3.7	แสดงแปลนพื้น.....	27
3.8	แสดงบริเวณรอบๆ ตัวเรือน.....	28
3.9	แสดงพื้นที่ใช้สอยภายในตัวเรือน.....	28
3.10	แสดงประตู – หน้าต่างของเรือน.....	29
3.11	แสดงการเข้าไม้.....	29
3.12	แสดงทัศนียภาพภายนอก.....	30
3.13	แสดงแปลนพื้น.....	30
3.14	แสดงรูปด้านของเรือน.....	31
3.15	แสดงบริเวณโดยรอบของเรือน.....	31
3.16	แสดงทางเดินรอบๆ ตัวเรือน.....	31
3.17	แสดงทัศนียภาพภายนอก.....	32
3.18	แสดงแปลน.....	32
3.19	แสดงเฉลียงด้านข้างของเรือน. ชายคายื่น และองค์ประกอบส่วนหลังคา.....	33
3.20	แสดงพื้นที่ภายในเรือนและช่องลมเหนือประตู.....	33
3.21	แสดงคอสอง, ประตูหน้าต่าง, มุมฝาผนัง และพื้นภายในตัวเรือน.....	33
3.22	แสดงทัศนียภาพภายนอก.....	34
3.23	แสดงแปลนพื้น.....	34
3.24	แสดงบริเวณด้านหน้า และบริเวณโดยรอบของเรือน.....	35
3.25	แสดงพื้นที่ใช้สอยภายในตัวเรือน.....	35
3.26	แสดงบันไดไม้ และตีนเสาคอนกรีต.....	35
3.27	แสดงประตู – หน้าต่างของเรือน.....	36
3.28	แสดงองค์ประกอบโครงสร้างหลังคา.....	36
3.29	แสดงทัศนียภาพภายนอก.....	37
3.30	แสดงแปลนพื้น.....	37

สารบัญภาพประกอบ(ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า	
3.31	แสดงบริเวณด้านหลังเรือน และตีนเสาคอนกรีต.....	38
3.32	แสดงโครงสร้างหลังคาไม้ และกระเบื้องมุงหลังคา.....	38
3.33	แสดงประตู, หน้าต่างของเรือน.....	38
3.34	แสดงทัศนียภาพภายนอก.....	39
3.35	แสดงแปลนพื้น.....	39
3.36	แสดงบริเวณโดยรอบของเรือน.....	40
3.37	แสดงบริเวณหน้าทางเป็น หน้าต่างแบบบานยาวถึงพื้น และมีราวกัน.....	40
3.38	แสดงบนขอบหน้าต่างมีช่องแสงนิยมใช้กระจกเป็นสี.....	40
3.39	แสดงด้านหน้าบันได ทางขึ้นบ้าน.....	40
3.40	แสดงเสาและฐานไม้ยึดติดกับพื้นสามารถเคลื่อนย้ายได้.....	40
3.41	แสดงทัศนียภาพภายนอก.....	41
3.42	แสดงแปลนพื้น.....	41
3.43	แสดงส่วนด้านข้างของเรือน.....	42
3.44	แสดงส่วนด้านหลังของเรือน.....	42
3.45	แสดงบริเวณรอบๆ ตัวเรือน.....	42
3.46	แสดงการตกแต่งลวดลาย และแสดงหน้าต่างมีกระจกสี.....	42
3.47	แสดงหน้าต่างแบบยาวจรดพื้น และตีนเสา, เสาคอนกรีตไม่ได้ฝังลงดิน.....	43
3.48	แสดงห้องน้ำจะอยู่นอกตัวเรือน และภาพแสดงแสดงบ่อน้ำ.....	43
3.49	แสดงผนังไม้กระดานตีซ้อนเกล็ดแนวนอน และบริเวณคอสอง ไม้ระแนง แนวนอน.....	43
3.50	แสดงทัศนียภาพภายนอก.....	44
3.51	แสดงแปลนพื้น.....	44
3.52	แสดงหน้าต่าง และฝาผนังไม้.....	45
3.53	แสดงส่วนหลังคา.....	45
3.54	แสดงหน้าต่างบานเกล็ด และบันไดคอนกรีต.....	45
3.55	แสดงทัศนียภาพภายนอก.....	46
3.56	แสดงแปลนพื้น.....	46
3.57	แสดงพื้นที่ใช้สอยด้านหน้าของตัวเรือน และบริเวณครัว.....	47
3.58	แสดงผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอน และตีนเสาคอนกรีต.....	47
3.59	แสดงบันไดทางขึ้นเรือน, ใต้ถุนเรือน และส่วนหลังคาบริเวณรางรับน้ำฝน.....	47
3.60	แสดงทัศนียภาพภายนอก.....	48
3.61	แสดงแปลนพื้น.....	48
3.62	แสดงผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอน และลวดลายบริเวณคอสองชั้นล่าง.....	49
3.63	แสดงลวดลายบริเวณคอสองชั้นบน และบานหน้าต่างชั้นบน.....	49
3.64	แสดงหน้าต่างแบบยาวจรดพื้น และลายขีดสานกันตกหน้าต่าง.....	49

สารบัญภาพประกอบ(ต่อ)

ภาพประกอบ		หน้า
3.65.	แสดงโครงสร้างหลังคา และประตูบานเฟี้ยมชั้นล่าง.....	50
4.1	แสดงตื่นเสาคอนกรีตเรื้อนพื้นถิ่นตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล.....	51
4.2	แสดงผนังเรื้อนพื้นถิ่นตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล.....	51
4.3	แสดงหน้าต่างที่ใช้กระจกสี.....	52
4.4	แสดงรูปแบบทรงหลังคา และช่องลม.....	52
4.5	แสดงบริเวณหน้าบ้านของเรื้อน.....	53
4.6	แสดงการเจาะเข้าเต็อย และสอดลิ้ม.....	53

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญ และที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ภูมิปัญญาทางด้านสถาปัตยกรรมที่ได้รับการยกย่องว่ามีความงดงาม ประณีต อ่อนช้อย ตั้งแต่พระราชวัง วัด ไปจนถึงบ้านเรือนของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นที่ตอบสนองประโยชน์ใช้สอยในทุก ๆ ส่วนของตัวเรือนและรอบ ๆ ตัวเรือน อีกทั้งยังมีความงามอย่างลงตัวในด้านรูปทรงของเรือนอีกด้วย

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเป็นเสมือนตำราบอกเล่าเรื่องราว วิถีชีวิต วิถีคิด รวมไปถึงความเชื่อต่าง ๆ ของชุมชน” สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมีวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวบ้านในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ แต่ความเจริญทางด้านวัตถุ วัฒนธรรมแบบปัจเจกนิยมกำลังทำให้สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นโดยเฉพาะเรือนพื้นถิ่นให้สูญหายไป และถูกแทนที่ด้วยสถาปัตยกรรมรูปแบบทันสมัย แต่ไม่ตอบสนองการใช้สอยของผู้อยู่อาศัยอย่างแท้จริง เรือนพื้นถิ่นเป็นสถาปัตยกรรมอย่างหนึ่งที่มีความใกล้ชิดกับมนุษย์มาเป็นเวลาช้านาน มีการปรับเปลี่ยน เรียนรู้ พัฒนารวมกันมาจากการป็นดินพอกบดินเป็นเรือนในปัจจุบัน

การออกแบบบ้านเรือน การกำหนดพื้นที่ใช้สอยต่าง ๆ ที่ไม่คำนึงถึงการใช้สอยตามวิถีชีวิต แนวความคิด จารีตประเพณีที่ยึดถือกันมายาวนานอย่างแท้จริงนั้น จะส่งผลให้วิถีการใช้ชีวิตเปลี่ยนแปลงไปตามการกำหนดพื้นที่ใช้สอยอย่างไม่รู้ตัว อย่างเช่น เรือนไทยในอดีตมีโถงกลางเรือนเพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำกิจกรรมรวมกันของครอบครัวเครือญาติ เป็นที่อบรมสั่งสอนลูกหลานสร้างความอบอุ่นภายในครอบครัว แต่บ้านเรือนในปัจจุบันกับเน้นการแบ่งพื้นที่เป็นห้องเล็ก ๆ ของใครของมัน เพื่อเพิ่มความเป็นปัจเจกให้เกิดขึ้นภายในครอบครัวและคอย ๆ ทำลายความอบอุ่น การพบปะกันภายในครอบครัวไปที่ละชนิดเนื่องจากต่างคนต่างเน้นความเป็นส่วนตัวของตนมากขึ้น

ภาคใต้ของประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศมาเลเซียมาเป็นเวลายาวนาน ตามที่ มโน พิสุทธิรัตนานนท์ และ ครีน มณีโชติ(2535) กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานชุมชนภาคใต้ไว้ว่า จากหลักฐานทางโบราณคดีก่อนการสำรวจและขุดค้น แสดงว่าในภาคใต้มีชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ 2 พวกคือชนชาวถ้ำ และ ชนชาวน้ำ ชนชาวถ้ำปรากฏขึ้นในภาคใต้ไม่น้อยกว่า 20,000 ปีมาแล้ว และเจริญก้าวหน้าขึ้นเมื่อประมาณ 5,000 - 6,500 ปีมาแล้ว

ชนชาวถ้ำเหล่านี้ ใช้ถ้ำเป็นที่อยู่อาศัยและประกอบกิจกรรม ใช้ชีวิตอยู่ในป่าเขาโดยเข้าป่าล่าสัตว์แบบสังคมนายพราน เช่น ในเขต จังหวัด สุราษฎร์ธานี มีถ้ำเบื้องแบน อำเภอคีรีรัฐนิคม ถ้ำปากอมและถ้ำเขาชีชัน อำเภอบ้านตาขุน เขตจังหวัดพังงา ถ้ำสุวรรณคูหา อำเภอตะกั่วทุ่ง เขตจังหวัดกระบี่ ถ้ำเขาน้อย อำเภออ่าวลึก ถ้ำสระและถ้ำตันเหรียญเขาอิงหมี่ อำเภอปลายพระยา เขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ถ้ำเขาหินตก อำเภออ่อนพิบูลย์ ถ้ำตาหมื่นยม อำเภอฉวาง เขตจังหวัดตรัง ถ้ำเขาปิ่นะ เขตจังหวัดพัทลุง ถ้ำเขาชัย-สน อำเภอเขาชัยสนเป็นต้น ชนชาวน้ำมีถิ่นอาศัยบริเวณที่อยู่ในแนวฝั่งทะเลอาศัยตามถ้ำหรือที่ราบใกล้ฝั่ง และถ้ำเกาะ เช่น เขตจังหวัดกระบี่ ถ้ำผีหัวโต อำเภออ่าวลึก เพิงผาเขาขนาน้ำ อำเภอเมืองกระบี่ ถ้ำเขาหลักอำเภอ คลองท่อม เขตจังหวัดตรัง ที่หาดสำราญ และ เขตจังหวัดภูเก็ต หาดกมลา อำเภอกระทุ้งเป็นต้น จากหลักฐานแสดงว่ามีการตั้งถิ่นฐานบริเวณป่าเขาก่อนพื้นที่ราบชายฝั่งชนชาวถ้ำเหล่านี้มีวัฒนธรรมการทำและการใช้เครื่องมือหินกระเทาะและหินขัดร่วมกัน

ที่ตั้งของชุมชนโบราณ จากสภาพภูมิศาสตร์ที่มีภูเขาเป็นแกนกลาง (เทือกเขาภูเก็ตและเทือกเขานครศรีธรรมราช) แบ่งพื้นที่ภาคใต้ออกเป็น 2 ฝั่ง คือ ฝั่งตะวันตก และฝั่งตะวันออก ทางด้านฝั่งตะวันตกฝั่งนี้จะมีการยุบตัวเพราะถูกกัดเซาะ เนื่องจากมีคลื่นลมแรง และมีพื้นที่ภูเขาเป็นส่วนใหญ่ ขยายตัวยากเนื่องจากมีพื้นที่จำกัด จึงเป็นที่ตั้งของชุมชนขนาดเล็ก บริเวณที่เป็นที่ราบพอจะตั้งชุมชนได้ คือ บริเวณ

จังหวัดพังงา กระบี่ ตรัง และสตูล แหล่งโบราณคดีที่สำคัญได้แก่ ตะกั่วป่า จังหวัดพังงา สันนิษฐานว่าเคยเป็นเมืองท่าที่เรียกกันว่า ตักโกละ ซึ่งเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทั้งทางบกและทางน้ำ เนื่องจากพบชิ้นส่วนสำเนาโบราณ บ้านทุ่งตึก (เหมืองทอง) ตำบลเกาะคอเขา อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา พบโบราณวัตถุ ลูกปัดแก้วมีตา ลูกปัดแก้วมีแถบสี ในพื้นที่คลองท่อม จังหวัดกระบี่ บริเวณควนลูกปัด ซึ่งเป็นเนินดินใกล้ที่ราบริมภูเขา มีคลองท่อมไหลผ่าน ได้พบร่องรอยการผลิตลูกปัดแก้ว เนื่องจากพบเศษแก้วที่เหลือจากการผลิตลูกปัด และพบลูกปัดแก้วจำนวนมาก แม้ว่าจะไม่เจอเข้าหลอมแก้วหรือเตา (อาจถูกทำลายไปหมดแล้ว) นอกจากนั้นยังพบโบราณวัตถุต่างชาติเป็นจำนวนมาก ทั้งที่เป็นสินค้าของอินเดีย สินค้าโรมัน และสินค้าแบบอินโด - โรมัน ซึ่งแสดงถึงร่องรอยการติดต่อค้าขายกับอินเดียในสมัยอินโด - โรมัน (พุทธศตวรรษที่ 5-9) และที่ภูเขาทอง จังหวัดระนอง พบหลักฐานทางโบราณคดีเช่นกัน ได้แก่ ลูกปัดแก้ว และลูกปัดหินทั้งหินคาร์เนเลียนและอาเกต ส่วนในด้านฝั่งตะวันออก พื้นที่ฝั่งตะวันออกเป็นที่ราบลตระดับและมีแผ่นดินงอก เนื่องจากมีสันเขาเป็นต้นทางของแม่น้ำสายสั้นๆ และมีลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และตะวันออกเฉียงเหนือ (ตุลาคม-มกราคม) ทำให้มีฝนตกมากเป็นแม่น้ำสายสั้นๆไหลลงสู่แม่น้ำใหญ่ทำให้เกิดสันทราย ซึ่งเป็นบริเวณที่เหมาะสมในการตั้งถิ่นฐานและการเพาะปลูก จึงมีการตั้งชุมชนอยู่บริเวณตีนภูเขา (ห่างจากทะเลประมาณ 20-30 กิโลเมตร) และบริเวณที่ราบริมฝั่งทะเล แหล่งโบราณคดีที่พบ ได้แก่ เขาสามแก้ว ตำบลนาชะอัง อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร พบโบราณวัตถุจากอินเดีย อาทิ ลูกปัดหินคาร์เนเลียนและอาเกต แบบเรียบและแบบฝังสี และด้ามทัพพีสำริดรูปนกยูง ที่บริเวณเขาศรีวิชัย จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบเทวรูปพระนารายณ์ และศาสนสถาน 8 แห่ง ซึ่งแสดงถึงความรุ่งเรืองของศาสนาพราหมณ์ ทางจังหวัดนครศรีธรรมราช บริเวณสันทรายก็มีร่องรอยการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโบราณหลายแห่ง เมืองพระเวียง ชุมชนโบราณท่าศาลา-สิชล ชุมชนโบราณท่าเรือ มีคลองท่าเรือไหลผ่านเรือสำเภาเข้ามาถึงได้ สันนิษฐานว่า ตามพร พื้นที่อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ก็มีร่องรอยชุมชนโบราณบริเวณสทิงพระ มีการขุดค้นในบริเวณตัวเมืองโบราณ ที่โรงเรียนในเมือง พบเครื่องถ้วยสมัยศรีวิชัย สีขาวนวล ปะปนกับเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์ซ่งตอนปลายต่อสมัยราชวงศ์หยวน (พุทธศตวรรษที่ 17-19) และที่ยะรัง จังหวัดปัตตานี พบเมืองโบราณยะรังเป็นที่ตั้งของชุมชนเก่าแก่ขนาดใหญ่ตามที่จีนเอ่ยถึง ลังยาเสียว (อาหรับเรียกว่า ลังกาสุกะ) ว่ามีความสำคัญตั้งแต่ช่วงพุทธศตวรรษที่ 13 เป็นต้นไป กรมศิลปากรได้ทำการขุดค้นและขุดแต่งโบราณสถานในบริเวณบ้านจาละบ้านวัด และบ้านปะแ้ว ได้พบร่องรอยวัฒนธรรมศรีวิชัยอย่างเด่นชัด

จะเห็นได้ว่าแหล่งที่ค้นพบโบราณวัตถุ โบราณสถานต่าง ๆ นั้นสามารถบอกเล่าถึงเรื่องราวเหตุการณ์ การตั้งถิ่นฐาน และวิถีชีวิตในอดีตได้เป็นอย่างดี ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงความเจริญงอกงามมาแต่ครั้งโบราณในพื้นที่ภาคใต้ของไทย จังหวัดสตูลจึงเป็นจังหวัดหนึ่งของภาคใต้ ที่มีขอบเขตติดกับประเทศมาเลเซีย และมีความสำคัญ ในหลาย ๆ ด้าน เจริญรุ่งเรืองมากด้านการค้าขาย และรับส่งสินค้าเป็นประจำจากต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศมาเลเซีย จึงได้รับอิทธิพลต่าง ๆ เข้ามา

จังหวัดสตูลได้แบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง, ควนโดน, ควนกาหลง, ท่าแพ, ละงู, ทุ่งหว้า และมะนัง ตำบลปวยอยู่ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอเมืองสตูล เป็นระยะทางโดยรวม 17 กิโลเมตร โดยสารทางบก 12 กิโลเมตร และโดยสารทางน้ำ 5 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 39,000 ไร่ หรือเท่ากับ 63.12 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นเกาะ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลน ประวัติตำบลปวย เขียนตามชื่อดั้งเดิมชนิดหนึ่ง “ตันเหงือกปลาหมอ” ภาษามาเลเซียท้องถิ่นเรียกว่า “ปอเกาะฆารูยู” ต่อมาจึงเพี้ยนเป็นคำว่า “ปวย” จนถึงปัจจุบัน จำนวนหมู่บ้าน ประกอบด้วยจำนวนหมู่บ้าน 3 หมู่บ้านคือ หมู่ที่ 1 บ้านเกาะยาว หมู่ที่ 2 บ้านตันหยงกาโบย หมู่ที่ 3 บ้านปวย มีอาณาเขต ทิศเหนือ จด ตำบลตำมะลัง ทิศใต้ จด ประเทศมาเลเซีย ทิศตะวันออก จด ตำบลคลองขุด อำเภอเมืองสตูล และตำบลวังประจัน อำเภอควนโดน ทิศตะวันตก จด ทะเลอันดามัน จำนวนประชากร มีครัวเรือนทั้งหมดประมาณ 664

ครัวเรือน มีประชากรประมาณ 2,929 คน แยกเป็นชายประมาณ 1,447 คน หญิงประมาณ 1,482 คน การคมนาคม พื้นที่เป็นเกาะจึงต้องเดินทางด้วยเรือ ส่วนพื้นที่ของตำบลในปูยู เนื่องจากตำบลปูยูมีสภาพพื้นที่เป็นเกาะ และมีพื้นที่ด้านทิศใต้ติดกับประเทศมาเลเซียจึงทำให้ลักษณะของวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมีความเฉพาะตัวสูง ทั้งรูปแบบของเรือนพื้นถิ่น แสดงอัตลักษณ์ของชุมชนได้อย่างชัดเจน ควรค่าแก่การศึกษา อนุรักษ์ สืบทอดจัดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาลักษณะเรือนพื้นถิ่นตำบลปูยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล เนื่องจากผลของการศึกษาครั้งนี้สามารถนำมาใช้เป็นพื้นฐานและแนวทางในการออกแบบสถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ยั่งยืน และตอบสนองประโยชน์ใช้สอยของชุมชนได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ (keywords) ของโครงการวิจัย

เรือนพื้นถิ่น หมายถึง อาคารสำหรับอยู่อาศัย ที่ปลูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองประโยชน์ใช้สอยของคนไทยเชื้อสายจีนที่ตำบลปูยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ตั้งแต่ระดับปัจเจกจนถึงระดับชุมชน มีรูปแบบที่เรียบง่ายตรงไปตรงมา ปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นอย่างสมดุลและเหมาะสม เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายและมีอายุ 30 ปีขึ้นไป

ลักษณะเรือน หมายถึง รูปแบบการจัดพื้นที่ใช้สอยทั้งภายในและภายนอกอาคาร รูปทรงของตัวเรือน วัสดุที่ใช้สร้างเรือน เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะเรือนพื้นถิ่นตำบลปูยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล อันเป็นเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นอันทรงคุณค่า ให้เป็นระบบทางวิชาการ อันจะทำให้คนในท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจ เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น และได้นำไปอนุรักษ์พัฒนางานด้านสถาปัตยกรรมต่อไป

2. เพื่อให้ทางราชการ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้นำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการอนุรักษ์พัฒนา และออกแบบงานด้านสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ให้ตอบสนองวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างเหมาะสม

3. เพื่อเป็นองค์ความรู้ทางวิชาการที่สามารถนำไปอ้างอิง หรือนำไปปรับใช้กับการศึกษาชุมชนอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของโครงการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง “ลักษณะเรือนพื้นถิ่น ตำบลปูยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาการจัดพื้นที่ใช้สอยภายในตัว
2. ศึกษาประเภท และรูปแบบของเรือน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลพื้นฐานด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น สำหรับใช้เป็นแนวทางหนึ่งในการกำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นด้านสิ่งปลูกสร้าง
2. เป็นเอกสารประกอบการเรียนการสอน

ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

1. องค์ความรู้ที่เกี่ยวกับ ลักษณะเรือนพื้นถิ่นตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่นอันทรงคุณค่าที่มีการจัดระบบทางวิชาการ
2. คนในท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจ เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น และได้นำไปอนุรักษ์ พัฒนางานด้านสถาปัตยกรรมต่อไป
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการอนุรักษ์ พัฒนา และออกแบบงานด้านสถาปัตยกรรมร่วมสมัย ให้ตอบสนองวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างเหมาะสม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการวิจัยเรื่อง “ลักษณะเรือนพื้นถิ่น ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล” ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัย ดังต่อไปนี้

2.1 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

2.2 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล

2.1 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

2.1.1 แนวทางการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

2.1.1.1 การศึกษาเชิงกลุ่มชาติพันธุ์

การศึกษาเรือนพื้นถิ่นในแหล่งที่ตั้งใดก็ตาม จำเป็นต้องศึกษาถึงกลุ่มชาติพันธุ์เป็นเบื้องต้น กลุ่มชาติพันธุ์ในที่นี้ดำเนินการศึกษาตามแนวคิดของศรีศักร วัลลิโภดม ได้แนะนำไว้ คือการศึกษาไม่เน้นถึงเชื้อชาติ แต่เน้นการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีสายวัฒนธรรมเดียวกันเป็นหลัก และนอกจากนี้การศึกษาเรือนพื้นถิ่นในกลุ่มใดก็ตาม จะได้ศึกษาเนื้อหาของภูมิศาสตร์วัฒนธรรมไปพร้อม ๆ กันด้วย กล่าวคือ ควรศึกษาย้อนหลังไปยังที่มาของกลุ่มชนที่ทำการศึกษารายละเอียดของเรือนพื้นถิ่น โดยพิจารณาทิศทางและองค์ประกอบของการตั้งถิ่นฐาน เส้นทางคมนาคมสภาพภูมิประเทศ สังคมวัฒนธรรมเป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นมาผนวกกับการวิเคราะห์ด้านสถาปัตยกรรมและการวางผังชุมชน ทำให้ต้องศึกษาทฤษฎีด้านต่าง ๆ อันประกอบด้วย

- ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน
- ภูมิศาสตร์วัฒนธรรม
- การวางผังชุมชนและนิเวศวิทยาของพื้นที่
- ภูมิอากาศวิทยา
- ศาสนาและความเชื่อ
- เศรษฐกิจชุมชน
- สถาปัตยกรรมและการก่อสร้าง

ทฤษฎีเกี่ยวเนื่องต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการศึกษาจะใช้ฐานของสังคมวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นหลักในการศึกษาเกี่ยวข้อง การศึกษาเรือนพื้นถิ่น จำเป็นต้องศึกษาความแปรเปลี่ยนของที่ว่าง รูปทรง และชีวิตไปพร้อม ๆ กันด้วย การศึกษาในลักษณะดังกล่าวหากเป็นการศึกษาสถาปัตยกรรมร่วมสมัยโดยทั่วไปมักจะเรียกว่าศึกษาพัฒนาการของสถาปัตยกรรมแต่การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นไม่สามารถใช้คำนี้ได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเท่าที่สังเกตเห็นไม่ใช่การพัฒนาเชิงบวก แต่มักจะเป็นการปรับเปลี่ยนซึ่งเป็นลบเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นเมื่อพูดถึงความแปรเปลี่ยนและปัจจัยที่ส่งผลต่อความแปรเปลี่ยน จะไม่ตีความเป็นพัฒนาการแต่จะวิเคราะห์ถึงปัจจัยของการแปรเปลี่ยนเท่านั้น

การศึกษาในเชิงระบบการก่อสร้างการจัดแบ่งพื้นที่สนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของการดำรงชีพทางกายภาพ อันเป็นเนื้อแท้โดยตรงทางสถาปัตยกรรมล้วน ๆ เพียงด้านเดียวนั้น ย่อมเป็นวิธีการที่ไม่กว้างขวางครอบคลุมความหมายได้ทั้งหมด เพราะสถาปัตยกรรมมิใช่เป็นผลผลิตทางการแก้ปัญหาด้านเทคนิควิทยาการก่อสร้างเท่านั้นแต่สถาปัตยกรรมก็ยังเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงโลกทัศน์และความต้องการที่อยู่เหนือสภาวะทางกายภาพ อันเป็นความต้องการที่ลึกซึ้งเพื่อหวังขจัดความกลัวและสร้างความหวังที่เป็นอุดมคติให้แก่ชีวิตอันเป็นระบบความเชื่อต่ออำนาจเหนือธรรมชาติที่อยู่นอกเหนือความต้องการขั้น

พื้นฐานของมนุษย์ ประเพณีความคิดความเชื่ออันยังผลให้เกิดโลกทัศน์นั้นถือได้ว่าเป็นคลังความรู้ที่สำคัญของท้องถิ่นที่คนยุคปัจจุบันไม่ควรละเลยและมองข้าม

2.1.1.2 การศึกษาแนวทางของสถาปนิกที่มีพลังสร้างสรรค์ในตัวสูง

อันเป็นแนวทางของสถาปนิกที่มีพลังสร้างสรรค์ในตัวสูง นั้น เป็นการศึกษาที่แสวงหาแรงบันดาลใจจากสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเพื่อสะสมและเพิ่ม พูนประสบการณ์ให้แก่ตนเอง สถาปนิกในระดับนี้มักท่องเที่ยวแสวงหาข้อมูลไปตามท้องถิ่นต่างๆ ตัวอย่างวิธีการศึกษาในแนวนี้ วิธีการของ Le Corbusier เป็นตัวอย่างที่ดีเพราะเป็นสถาปนิกที่มีประสบการณ์และสร้างสรรค์ในตัวสูง อยู่แล้ว และดูเหมือนว่าจะ เป็นวิธีการระบบการวิจัยของศิลปินที่เป็นเองโดยธรรมชาติ เป็น "ระบบวิธีที่อยู่นอกเหนือระบบ " หรือ "เป็นระบบที่ไม่เป็นระบบ " หากจะเอากฎเกณฑ์ทางการวิจัยตามแนววิทยาศาสตร์หรือสังคมศาสตร์เข้ามา จัด เขาจะศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นโดยไม่เก็บข้อมูลอย่างละเอียดถึงขั้น วัดขนาดและเขียนแบบ อาคารที่เขาศึกษา อย่างปราณีต เขาจะเลือกศึกษา (Study) เฉพาะงานที่เขาเห็นว่ามีความค่าโดยใช้ ประสิทธิภาพของประสบการณ์ที่สั่งสมภายในตัวประเมินค่า อาคารที่เขาพบขณะที่ท่องเที่ยวค้นคว้าอยู่นั้น ด้วยการตรวจบันทึกและตรวจสอบงานที่เขาเห็นโดยวิธีการร่างภาพด้วยตนเอง (Sketch, Drawing) อย่างหยาบๆ และถือว่าวิธีการศึกษาด้วยการร่างเป็นรูปภาพนั้นเป็นการเขียนจากความประทับใจในสิ่งที่ ตนเห็นอยู่เบื้องหน้า เป็นบันทึกที่มีคุณค่าในตัวเอง การบันทึกด้วยการร่างอย่างฉิวเพื่อบันทึกความรู้สึกที่ เกิดขึ้นจากแรง บันดาลใจในระยะเวลาสั้นๆเอาไว้ เพื่อจะใช้ย้ำเตือนความจำและประสบการณ์ที่เกิดขึ้นใน มิติของเวลาหนึ่งไม่ให้ หลงลืมไปจากสำนึก เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับเสริมประสบการณ์ในการออกแบบของ ตนให้กว้างไกลขึ้น ภาพร่างที่บันทึกนั้นบางภาพก็ยากที่ผู้อื่นจะทำความเข้าใจได้โดยตลอด ยิ่งผู้ที่ไม่ได้ ฝึกฝนและเข้าใจวิญญานและธรรมชาติของศิลปินแล้ว รู้สึกว่าจะอยู่คนละมิติทีเดียว แต่สำหรับตัวศิลปิน และสถาปนิกผู้บันทึกภาพด้วยตัวเองนั้น แม้ภาพจะหยาบเป็นภาพเขียนอย่างลวกๆ ก็ตาม แต่เขาก็เข้าใจ อย่างกระจ่างชัดเพราะภาพร่างนั้นเป็นเพียงสื่อของรูปทรงที่ เป็นกายภาพ ที่มีส่วนกระตุ้นประสบการณ์ที่ เขาเก็บบันทึกไว้ในสำนึกแห่งความทรงจำให้ พัฒนามาเป็นจินตนาการที่ลุกโหลงขึ้น เป็นปัจจัยให้เกิดพลัง สร้างสรรค์ (Creative Force) ขึ้นในตัวศิลปินเอง อันเป็นปัญญาที่เกิดขึ้นโดยฉับพลัน (Intuition) วิธีการ เช่นนี้ถือได้ว่าเป็นการศึกษาค้นคว้าโดยธรรมชาติของศิลปินและสถาปนิกผู้ ยิ่งใหญ่ทั้งหลาย และในขณะที่ ร่างภาพที่เขาประทับใจอยู่นั้น ความคิดและความเข้าใจเกิดขึ้นอย่างฉับพลัน พร้อมทั้งปัญญาที่หยั่งลงเห็น คุณค่าและการตีความอันเป็นปัญญาที่เกิดจากการ สั่งสมประสบการณ์ที่มีพลังนั้น เขาจะรีบบันทึกเป็น ข้อความสั้นๆ กินความหมายลึกซึ้งตามที่รู้สึกเอาไว้ ดังคำกล่าวของ Le Corbusier เองได้กล่าวว่า เมื่ออายุ 71 ปี "ข้าพเจ้าอายุได้ 71 ปี การค้นคว้า (Research) ของข้าพเจ้าเป็นเช่นเดียวกับความรู้ลึกซึ้งพุ่งตรงไป ยังคุณค่าอันเป็นหลัก การในชีวิต.....เป็นบทกวี (Poetry) บทกวีที่ฝังอยู่ในหัวใจมนุษย์อันเป็นความสามารถ ที่เข้าไปสัมผัสความรู้สึก ร่ำรวย ของธรรมชาติที่หลากหลาย ข้าพเจ้าเป็นมนุษย์ที่มีจักขุสัมผัสเพื่อการเห็น (Visual Man) (ที่ตีเลิศ) เป็นมนุษย์ที่ใช้ตาและมือทำงานมีการดำรงอยู่ที่มีชีวิตชีวาจากการหล่อหลอม ของ ความเพียร จึงทำให้สถาปัตยกรรมที่ข้าพเจ้าออกแบบเป็นสถาปัตยกรรมที่มีสัจจะ" และเขาก็ได้กล่าวถึง วิธีการเขียนภาพที่เป็นบันทึกส่วนตัวและเป็นการค้นคว้า ของสถาปนิกว่า "เมื่อเราท่องเที่ยวไปและ ทำการค้นคว้าในสิ่งที่ตาเห็น ได้แก่ สถาปัตยกรรม ภาพเขียนหรือประติมากรรม เราต้องใช้ตาจ้องมอง และ ร่างภาพเพื่อที่จะตรึงสิ่งที่เห็นให้ลึกลงไปในประสบการณ์ของเรา ซึ่งเป็นที่ประทับใจที่ถูกบันทึกด้วยดินสอ สิ่งนั้นจะยังตราตรึงอยู่ด้วยว่าเป็นการจดบันทึกและการจารึกเอาไว้แล้ว กล้องถ่ายรูปนั้นเป็นเพียง เครื่องมือสำหรับบันทึกภาพของคนที่เกี่ยวข้องเท่านั้น เพราะการใช้เครื่องจักรกลบันทึกสิ่งที่ตาเห็น ส่วนการ เขียนร่างเส้นไปตามที่ตาเห็น การเขียนรูปทรงและการร่างปริมาตร พร้อมทั้งการประมวลพื้นผิวทั้งหมดนั้น ถือได้ว่าเป็นสิ่งแรกที่เรามองและสังเกต บางครั้งก็เป็นการค้นพบ และอาจเป็นความบังเอิญที่เกิดขึ้น เป็น

การประดิษฐ์ การสร้างสรรค์ที่เราใช้ทุกสิ่งที่มีอยู่ในตัวเราทั้งหมดแปรเข้าสู่การกระทำ และเป็นการกระทำที่ถูกแนวทางซึ่งแต่ละคนย่อมมีแนวทางที่ต่างกัน" ส่วนการแสดงความรู้สึกที่เขียนบรรยายคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของ Le Corbusier นั้นในตอนหนึ่งในหนังสือ "The Four Routes" ของเขา เขาบันทึกในขณะนั่งเรือบินจาก Algiers ขณะที่เรือบินผ่านแนวเขา ATLAS ย่านทะเลทราย M'ZAB เขาเห็นบ้านของชาวพื้นเมือง OASIS โดยเขียนภาพและบันทึกไว้ว่า "บ้านเหล่านี้เป็นศูนย์การของความสุขที่สงบ สงัดที่ข้าพเจ้าได้พบเห็น... เป็นจุดตั้งรากเหง้าของสังคมที่ก่อตัวบนแทนศิลาอันทึบแน่นมั่นคง กลุ่มบ้านเรือนของชุมชนเหล่านี้ดำรงอยู่เพื่อที่จะสนองมนุษย์ชาติทั้งร่างกาย และวิญญาณ" การร่างภาพในสิ่งที่ศิลปินเห็นนั้นเป็นการสังเกตสภาพแวดล้อมในธรรมชาติที่จะ ก่อให้เกิดประสบการณ์ และประสบการณ์นี้เองจะแปรเป็นความบังคาลใจที่จะก่อให้เกิดงานศิลปะทั้งมวล ศิลปินจะเลือกสรรรูปเนื้อหาให้ย้อนอยู่ในสิ่งที่ตนเห็นและตีความออกจาก ประสบการณ์ของตน การทำงานของศิลปินคือการแปลการรับรู้ตลอดถึงอารมณ์ของศิลปินเองให้เป็น ระเบียบ เพื่อที่จะเสนอการแปลความและการแสดงออกตามกระบวนการของศิลปะ ดังคำกล่าวของ Paulke ที่ได้กล่าวว่า "ศิลปินนั้นเปรียบดังลำต้นของต้นไม้ที่ได้ประมวลเอาสิ่งที่มีคุณค่าจาก เนื้อดินที่อยู่ลึกลงไป (ลึกลงไปในจิตใต้สำนึก) และแปรเปลี่ยนสิ่งเหล่านั้นให้เป็นพุ่มยอดของต้นไม้ คือ ความงามนั่นเอง "

ประสบการณ์ที่ศิลปินซึมซับมาจากสภาพแวดล้อมทั้งของธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นถือว่าเป็นการสะสมข้อมูลโดยอัตโนมัติของศิลปินผู้ มีพลังสร้างสรรค์ ซึ่งจะแปรประสบการณ์ให้เป็นจินตภาพหรือมโนภาพ และแสดงออกตามแนวทางของตนโดยอาศัยสื่อทางศิลปะแขนงต่างๆ เป็นตัวแทนของการแสดงออกตามแต่พรสวรรค์ ข้อคิดของ "แฮร์มันน์ เฮสเซ" พอจะเป็นรูปแบบอีกแนวหนึ่งที่แสดงถึงการรวบรวมข้อมูลจากโลกภายนอกเข้าสู่ ประสบการณ์ และแปรประสบการณ์เข้าสู่งานสร้างสรรค์ศิลปะ อันเป็นวิธีการสังเคราะห์ (Synthesis) ของศิลปินวิธีหนึ่ง อาจเป็นตัวอย่างของการสังเคราะห์ศิลปะในแขนงอื่นๆได้อีก ข้อเขียนของเขาถือว่าเป็นการแสดงกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะที่รัดกุม และเห็นวิธีการทำงานของศิลปินทั้งหลายได้อย่างชัดเจน ดังที่เขาเรียกว่า "...นวนิยายเริ่มก่อตัวเป็นรูปเป็นร่างขึ้นในวินาทีที่ข้าพเจ้าแลเห็นมโนภาพ ก่อตัวขึ้นมาเป็นภาพ ซึ่งสามารถเป็นสัญลักษณ์ เป็นตัวแทนของประสบการณ์ของปัญญาของความนึกคิดแห่งตน การปรากฏขึ้นของบุคคลในจินตนาการล้วนถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาอย่างฉับพลันจาก ทุกๆ สิ่งทุกๆ อย่างที่ปรากฏขึ้น งานนวนิยายร้อยแก้วแทบทั้งหมดของข้าพเจ้าล้วนเป็นบันทึกเป็นประวัติศาสตร์ของจิตวิญญาณ และในงานเหล่านั้น จุดที่ค้ำถึงที่สุดไม่ได้อยู่ที่โครงเรื่อง ไม่ได้อยู่ที่ความซับซ้อนซ่อนเงื่อน ไม่ได้อยู่ที่กลวิธีการหน่วงเรื่อง แต่แก่นของมันอยู่ที่การเล่าเรื่อง (Monologues) เป็นประการสำคัญซึ่งให้ตัวละครเพียงตัวเดียว หรือคนในจินตนาการนั้นแสดงออกถึงความสัมพันธ์ระหว่างเขากับโลก และตัวเขากับโลกภายในของเขาเอง งานนวนิยายเช่นนี้แหละที่ถูกเรียกว่า "นวนิยาย" แต่ที่แท้จริงแล้วมันหาใช่นวนิยายไม่... ซึ่งในสายตาของข้าพเจ้าแล้ว ถือว่าเป็นงานศักดิ์สิทธิ์... และดังนั้นข้าพเจ้าจึงผ่านช่วงเวลาดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง ช่วงเวลาอันกระชั้นสั้นซึ่งเต็มไปด้วยความมั่งคั่งเต็มไปด้วยความยากลำบากและ ความตื่นเต้น ตรึงเครียด เป็นช่วงเวลาที่การบรรยายความผ่านมาถึงจุดวิกฤต ช่วงเวลานี้เหมาะที่บรรดาความคิดทั้งมวลมาถึงจุดวิกฤต ช่วงเวลานี้แหละที่บรรดาความคิดทั้งมวลและอารมณ์ความรู้สึกทั้งสิ้น ซึ่งล้วนแต่บรรจุอยู่ใน "ภาพแห่งจินตนาการ" นั้นได้มาปรากฏเบื้องหน้าด้วยความคมชัดยิ่ง ด้วยความกระฉ่างแจ่มและเร้าเรียวกร้อยยิ่ง บรรดาสิ่งที่เกี่ยวเนื่องมาทั้งหมด บรรดาประสบการณ์และความคิดทั้งมวลต่างต่อสู้ผลักดันตัวเอง ให้ก่อรูปก่อร่างเป็นตัวเป็นตนขึ้นบนหน้ากระดาษกึ่งในเวลานี้แหละ (และช่วงเวลาดังกล่าวนี้นี้มีได้ดำรงอยู่นานนานเลย) นี่เป็นสภาวะแห่งการหลั่งไหลออกมาแห่งการหล่อหลอมเข้าด้วยกัน มูลธาตุทั้งมวลจะถูกหลอมและนำมาตีขึ้นรูป จะต้องทำ ณ บัดนี้ หากไม่สายเกินการณ์จะไม่มีโอกาสอีกเลย "หนังสือแต่ละเล่มของข้าพเจ้าล้วนผ่านช่วงเวลาดังกล่าวมาทั้งสิ้น แม้บรรดาหนังสือที่แต่งไม่เสร็จและไม่มีโอกาสพิมพ์อีก หนังสือพวกหลังนี้เองที่ข้าพเจ้าซำเคินไป

สำหรับเวลาการเก็บเกี่ยว และทันใดนั้นเองที่มโนภาพ และปัญหาทั้งหมดที่จะก่อกำเนิดขึ้นผ่านการบรรยายก็ได้ลางเลือนเลื่อนลัดดับ สูญไปหมดสิ้นพลังและคุณค่าความหมาย"

จากแนวทางการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นด้วยการบันทึกภาพร่างและบันทึกภาพ ร่าง และบันทึกความเข้าใจด้วยคำบรรยายสั้นๆ ของหมู่สถาปนิกผู้ยิ่งใหญ่เหล่านั้นถือว่าการบันทึกช่วยจำ ตามความประสงค์ที่ตัวสถาปนิกเองจะใช้เป็นข้อมูลเพื่อนำไปประยุกต์สร้างสรรค์ งานออกแบบของตน เป็นการศึกษาค้นคว้าส่วนตัว (Private Study) มิได้มุ่งประสงค์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจจากการศึกษาของตนให้บุคคลทั่วไป รับประทาน หรือรับรู้ร่วมกัน มีสถาปนิกอีกบางกลุ่มที่เห็นคุณค่างานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่ตนได้ศึกษาค้นคว้า แล้วมีความมุ่งประสงค์จะเผยแพร่คุณค่าที่ตนได้พบเห็นให้บุคคลอื่น หรือบุคคลอื่นทั่วไปได้รับทราบเพื่อรับรู้ร่วมกันกับตน เขาจะใช้กล้องถ่ายภาพบันทึกอาคารที่ตนเห็นว่ามีคุณค่าเอามาพิมพ์เผยแพร่ ขณะที่เขากำลังศึกษาอยู่นั้น เขาจะถ่ายภาพในมุมต่างๆ มากมายเท่าที่เขาต้องการเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับศึกษา ครั้นเมื่อจะนำมาพิมพ์เผยแพร่เขาจะคัดภาพแต่ละภาพที่ดีและมีคุณค่าที่สุดมา พิมพ์เสนอด้วยว่า ภาพที่คัดมาพิมพ์แพร่นั้นเป็นภาพที่สถาปนิกผู้ศึกษา ได้ประเมินคุณค่าของภาพที่ตนถ่ายจากประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพ มุมที่ตนถ่ายเป็นมุมที่ "คุณค่าของอาคาร" หรือ "คุณค่าในรายละเอียด" ปรากฏชัดเจนที่ความหมายในตัวภาพเอง และเป็นมุมหรือเป็นภาพที่ผู้ค้นคว้าเองได้ประจักษ์เห็นในคุณค่าว่าเป็นภาพ ที่อธิบายเนื้อหา และคุณค่าของอาคารได้มากที่สุด อันเป็นการใช้ความรู้ ปัญญา ประสบการณ์ที่ตนสะสมมา ตลอดถึงความสามารถในการรับรู้ที่เป็นสุนทรียรสของตนมาตีคุณค่ารูปทรงของ อาคารจากภาพถ่ายนั้น พร้อมทั้งเสนอความคิดที่ตนเห็นคุณค่ามาบรรยายประกอบกับภาพที่นำมาเผยแพร่ทุก ภาพ คำบรรยายก็มุ่งหวังจะแสดงความเข้าใจความคิดที่ตนประจักษ์ทราบ (Realization) ในขณะที่บันทึกภาพ หรือขณะศึกษาสอบสวนคุณค่าของอาคารจากภาพที่ถ่ายแล้วนั้นออกมา เป็นคำพูดที่รัดกุม กระชับส่วนใหญ่ของเนื้อความที่บรรยายนั้นเป็นประเด็นที่มีสาระ และมีคุณค่ายิ่งเพราะเป็นประเด็นที่เกิดจากความเข้าใจลึกไปกว่าคนธรรมดาจะ ทราบและมองเห็น การสร้างภูมิปัญญาความละเอียดอ่อนของการรับรู้ในคนที่ค้นพบคุณค่าที่ซ่อน เร้นมาตีแผ่ให้ผู้อื่นได้รับทราบ และเกิดอารมณ์ในคุณค่าเหล่านั้น ซึ่งถือว่าการศึกษาค้นคว้าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอีกแนวทางหนึ่งที่จะขอ อนุโลมเข้าใจในแนวทางการค้นคว้าประเภทแรก ตัวอย่างการศึกษาในแนวนี้ก็ได้แต่ผลงานการค้นคว้าของ MYRON GOLD FINGER ในหนังสือ VILLAGE IN THE SUN และของ BERANRD RUDOFISKY ในหนังสือ ARCHITECTURE WITHOUT ARCHITECTS เป็นต้น งานค้นคว้าของ MYRON GOLD FINGER นั้นเจาะคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชุมชนย่านทะเลเมดิเตอร์เรเนียน เป็นส่วนใหญ่ ส่วนของ BERANRD RUDOFISKY นั้นเจาะคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นต่างๆ ไปหลายทวีปเป็นการเห็นคุณค่าในเชิงความแตกต่างของสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อคุณลักษณะของ รูปทรงการนำเสนอ คุณค่าอาคารด้วยภาพถ่ายนั้นเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในวงการศึกษาของ ปัจจุบัน เพราะถือว่าการบันทึกภาพด้วยกล้องถ่ายรูปนั้นเป็นภาษาของการเห็นที่สื่อความประเภทหนึ่ง (TYPE OF VISUAL SPEECH) และยังมีพลังทางสุนทรียรสอีกด้วย (AESTHETIC POWER) และภาพถ่ายก็เป็นเครื่องมือที่มีพลังอำนาจสำหรับการให้ข่าวสารและการศึกษา ของโลกอีกประเภทหนึ่ง เพราะภาพถ่ายสามารถบันทึกการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมอย่างสมเหตุสมผลที่แม่นยำ ที่สุด อีกทั้งยังเป็นหลักฐานที่สามารถช่วยรำลึกถึงวิญญานของอดีตไม่ให้สูญหายไปจาก ความทรงจำของมนุษย์

2.1.1.3 แนวทางของสถาปนิก และแนวทางการศึกษาสถาปัตยกรรม ที่

ต้องการค้นคว้าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นด้วย

ซึ่งเป็นแนวทางของสถาปนิกและนักการศึกษาสถาปัตยกรรมที่ ต้องการค้นคว้าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นด้วยระบบวิธีการศึกษาที่เป็นระบบ และเป็นขั้นตอนเป็นวิธีการศึกษาที่มีความมุ่งหมายเพื่อจะศึกษาค้นคว้าให้ เห็นคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ซึ่งคุณค่านั้นย่อมมีหลายแง่หลายความหมาย เช่น คุณค่า

ในเชิงออกแบบของสถาปัตยกรรมโดยตรง คุณค่าในฐานะเป็นรูปแบบเฉพาะทางวัฒนธรรมประเภทที่พักอาศัยของกลุ่มชนแต่ละ ท้องที่ คุณค่าในฐานะที่เป็นรูปแบบที่มีเอกลักษณ์ของภูมิภาค คุณค่าในฐานะสะท้อนฐานะของชุมชน ฯลฯ เป็นต้น นอกจากนี้ความมุ่งหมายในการศึกษาในเชิงคุณค่าแล้ว ยังมีความมุ่งหมายอื่นนอกเหนือไปอีก เช่น ศึกษาเพื่อเห็นกระบวนการวิวัฒนาการของอาคารพื้นถิ่น ศึกษาเพื่อเป็นแนวทางสำหรับมาประยุกต์ใช้กับสมัยปัจจุบันศึกษาหาสาเหตุของ การเปลี่ยนแปลงรูปทรงเชิงชาติพันธุ์วิทยา ศึกษาถึงความเชื่อที่ผูกพันกับรูปทรงอาคาร ศึกษาเพื่อการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่น ฯลฯ วิธีการศึกษาสถาปัตยกรรมท้องถิ่นนั้นเป็นการศึกษาจากอาคารที่มีอยู่จริงจึง ไม่ค่อยจำเป็นที่จะต้องตั้งสมมติฐานขึ้น แต่ต้องเป็นการศึกษาจากข้อมูลที่ได้มาและที่มีด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลในแง่ มุมต่างๆจึงจะพบคำตอบ ในขั้นหลังคำตอบที่จะได้นั้นย่อมขึ้นอยู่กับวิธีที่จะใช้สอบสวนตรวจสอบ ข้อมูลโดยคล้อยตามแนวทางของจุดประสงค์ ของการศึกษาที่ผู้ศึกษาได้ตั้งเป็นความมุ่งหมายเอาไว้แต่แรก และเป็นได้ทั้งการศึกษาเฉพาะกรณี และการค้นคว้าจะศึกษาในเชิงปริมาณเพื่อแสวงหารูปแบบเฉพาะถิ่น และการค้นคว้าจะศึกษาในแนวลึกหรือแนวกว้างนั้นขึ้นอยู่กับความมุ่งประสงค์ ของการศึกษาเช่นกัน ตัวอย่างวิธีการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในแนวกว้างนั้นวิธีการของ R.W. BRUN SKILL เป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับใช้ศึกษา จากหนังสือ VERNACULAR ARCHITECTURE ที่เขาเขียนขึ้นนั้นพอสรุปแนวทางศึกษาเป็นหัวข้อใหญ่ๆได้ดังนี้

ก) การแบ่งประเภทของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ซึ่งเขาแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆไว้ 3 ประเภท คือ

- อาคารประเภทที่พักอาศัย DOMESTIC ARCHITECTURE)
- อาคารสำหรับประกอบการทางเกษตรกรรม (ARCHITECTURE OF AGRICULTURE) ได้แก่ คอกสัตว์ ยุ้งข้าว โรงเกวียน ฯลฯ
- อาคารสำหรับประกอบการอุตสาหกรรมของชาวบ้าน (INDUSTRIAL VERNACULAR) เช่น โรงสีข้าว โรงกัณฑ์ลม โรงงานปั่นหม้อ โรงงานช่างเหล็ก ฯลฯ

ข) การศึกษาสำรวจท้องที่ที่ตั้งของอาคารพื้นถิ่น (VERNACULAR ZONE) โดยการศึกษาถึงสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ สภาพดินฟ้าอากาศ สภาพทางธรณีวิทยา ฯลฯ

ค) การศึกษาในรายละเอียดของส่วนประกอบอาคารจากวัสดุและวิธีการก่อสร้างโดยการแยกส่วนประกอบอาคารออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

- ผนัง วัสดุและวิธีการก่อสร้าง (WALLING : CONSTRUCTION AND MATERIAL)
- หลังคา - รูปร่าง วัสดุและวิธีการก่อสร้าง (ROOFING : SHAPE, CONSTRUCTION AND MATERIAL)
- แพลนและรูปตัด (PLAN AND SECTION) ตลอดถึงบันได ประตูและหน้าต่าง
- รายละเอียด (ARCHITECTURAL DETAIL)
- โรงนา (FARM BUILDING)
- อาคารพื้นถิ่นในเมืองและโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กของชาวบ้าน (VERNACULAR AND MINOR INDUSTRIAL BUILDING)

ซึ่งหัวข้อที่ R.W. BRUNSKILL แบ่งไว้นี้สามารถนำไปเป็นหัวข้อย่อยในการค้นคว้าศึกษาเฉพาะกรณีได้อีกโดย วิธีการวิเคราะห์อย่างเจาะลึก แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาเบื้องต้นนั้นจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าหา ลักษณะของรูปแบบ อาคารโดยการสำรวจ วัดขนาดอาคารที่จะค้นคว้านั้น ด้วยการเขียนร่างภาพถ่ายภาพเป็นข้อมูลเบื้องต้น ตามหลักการศึกษาของสถาปัตยกรรม จะต้องนำข้อมูลมาเขียนแบบละเอียด คือ แพลน รูปตัด รูปด้าน รูป ISOMETRIC หรือทัศนียภาพเพื่อศึกษาปริมาตรผิว (SURFACE) ตลอดถึงความสัมพันธ์ของเนื้อที่ภายในอาคาร เพราะทัศนียภาพและภาพ ISOMETRIC นั้นเป็นภาพที่แสดง

ความสัมพันธ์ของพื้นที่ผิวและเนื้อที่ว่าง (SPACE) ที่ห่างได้กระจ่างชัด เพราะแสดงภาพเป็น 3 มิติ ซึ่งถือว่าเป็นการนำเสนอข้อมูลที่สำรวจมานั้นมาจัดวางเข้าระบบทางวิธีการของ สถาปัตยกรรม เพื่อจะใช้เป็นฐานในการวิเคราะห์เนื้อหา และประเด็นที่ต้องการศึกษาในแง่มุมที่ต้องการศึกษาได้อย่างสะดวกแบบอาคารที่เขียนขึ้นมาทำให้เราทราบชัดในเบื้องต้นคือ รูปลักษณะของอาคารที่เราต้องการนั่นเองเพื่อจะใช้สำหรับการตีความจากการ วิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์เบื้องต้น คือ การวิเคราะห์หาเนื้อที่ใช้สอยโดย วิเคราะห์หาขนาดของพื้นที่ใช้สอย แต่ละประเภทของอาคาร วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของเนื้อที่ใช้สอย กิจกรรมที่เกิดขึ้นในเนื้อที่ใช้สอยตามมิติของเวลา และฤดูกาล และความสัมพันธ์ของกิจกรรมกับพื้นที่ใช้สอยตลอดถึงพฤติกรรมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนอันเป็นผลมาจากคติความเชื่อ แบบแผนของการดำรงชีวิตที่สัมพันธ์หรือมีผลต่อกิจกรรมต่างๆ อันเกิดขึ้นภายใน อาคาร หลักการที่ใช้ในการวิเคราะห์นั้นต้องอาศัยจากการสังเกต(OBSERVATION) สัมภาษณ์ และเอกสารที่เกี่ยวกับคติความเชื่อของท้องถิ่นนั้นๆ วิเคราะห์จากระบบโครงสร้าง ธรรมชาติของวัสดุก่อสร้างที่กำหนด วิธีการก่อสร้าง ระบบการระบายอากาศภายในอาคารการจัดสร้างระบบการระบายอากาศภายในอาคารการจัด วางพื้นที่ใช้สอย กับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ภูมิอากาศและทิศทางของแดดลม วิธีการแก้ปัญหาจากผลกระทบของธรรมชาติ การเลี้ยงแสงแดดการเปิดรับแสงแดด การเปิดรับลม วิธีเลี้ยงและป้องกันการสาดของแผนวิธีการป้องกันลมพายุ

เมื่อวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆแล้วเริ่มประเมินค่าของอาคารโดยสรุปค่า เป็น 3 หัวข้อ คือ คุณค่าของการแก้ปัญหาเรื่องประโยชน์ใช้สอย คุณค่าการก่อสร้างและการใช้วัสดุ ระบบวิธีของโครงสร้างที่ทำให้เกิดความมั่นคงแข็งแรง ประการสุดท้ายคือการประเมินคุณค่าทางความงาม ได้แก่ ความสัมพันธ์ของระนาบกับพื้นที่ สัดส่วนของรูปทรง จังหวะของการเจาะช่องที่สัมพันธ์กับผนังทึบ คุณค่ารูปทรงที่เป็นมวล (MASS) ระเบียบของการตกแต่งระนาบต่างๆ ความสัมพันธ์ของเส้นสายรูปทรงในตัวอาคาร วิธีการเก็บรายละเอียดของส่วนต่างๆของอาคาร (FINISHED) ความสัมพันธ์ของพื้นที่ผิววัสดุที่ใช้กับอาคาร ผลของแสงเงาที่มีต่อรูปทรงของอาคาร การเลื่อนไหลของที่ว่าง (FLOWING OF SPACE) ภายในอาคารการจัดองค์ประกอบของรูปด้านวิธีการจัดองค์ประกอบของมวลที่เป็นรูป ทรง (MASS) ความงามขององค์ประกอบพื้นที่ (COMPOSITION OF PLAN) ความสัมพันธ์ระหว่างที่ว่างภายในอาคารกับที่ว่างภายนอกวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาคาร กับสภาพแวดล้อมในเชิงองค์ประกอบทางความงาม ศึกษาส่วนอาคารตกแต่งให้มีคุณค่า (ARCHITECTURAL DECORATION)

การประเมินคุณค่าทางความงามอันเป็นประเด็นสุดท้ายนี้เป็นการวิเคราะห์ ทางการจัดระเบียบขององค์ประกอบ แม้บางครั้งการจัดองค์ประกอบทางความงามของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นไม่ปรากฏชัด แต่ขอให้ถือว่าเป็นการศึกษาเพื่อจะทำความเข้าใจ ในหลักขององค์ประกอบของชาวบ้านที่มีสำนึกและประสบการณ์อีกมิติหนึ่งที่ผู้ ศึกษาจะพบ และเป็นการสร้างสำนึกที่จะเข้าถึงความงามระดับ ชาวบ้านที่มีศักยภาพสุนทรียรสต่างไปจากผู้ค้นคว้าเอง และทำให้เราทราบว่าความงามในระดับชาวบ้าน นั้นเป็นอย่างไร มีการจัดองค์ประกอบเช่นไร นักวิชาการศึกษาศิลปะมักลงความเห็นเป็นผลสรุปว่างานแบบพื้นถิ่นหรือพื้นบ้าน นั้นเป็นงานที่ออกแบบเพื่อสนองประโยชน์ใช้สอย และการใช้งานในชีวิตประจำวันของชาวบ้านความงามนั้นมีใช่เป้าหมายหากแต่ความ งามนั้นเป็นผลผลิตขั้นตอนสุดท้าย (THE END PRODUCTION) ของงานออกแบบเป็นความงามที่ตรงไปตรงมาไม่เสแสร้ง (SINCERELY CONCEIVED) เพราะเป็นงานที่ออกแบบให้เคารพต่อประโยชน์ใช้สอย และวัสดุก่อสร้าง อันพ้องกับความเห็นเกี่ยวกับความงามของลัทธิ FUNCTIONALISM ที่เสนอว่าความตรงไปตรงมาของการจัดระเบียบโครงสร้างการเคารพและเชื่อตรงต่อ วิธีการก่อสร้าง ตลอดถึงความงามที่มีอยู่ในวัสดุก่อสร้างเองนั้น เป็นคุณลักษณะทางสุนทรียภาพของการออกแบบอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ค่อนข้างจะรับรู้ได้ยาก เพราะเป็นความรู้สึกที่เป็นนามธรรม (ABSTRACT SENCE)

การค้นคว้าเรื่องสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นนั้นจำเป็นต้องใช้ความรู้ที่เป็นหลัก วิชาทางเหตุผลซึ่งเป็นลักษณะภาวะวิสัย (OBJECTIVE) ผสมผสานกับการใช้ความรู้ที่เป็นประสบการณ์อันจัดเป็นอัตวิสัย (SUBJECTIVE) หรือจิตนิยมควบคู่กันไป เพราะต่างก็เป็นวิธีการที่ได้รับความรู้ด้วยกันทั้งสองฝ่าย การแสวงหาความรู้ที่มีลักษณะเป็นภาวะวิสัย หรือวิธีการทางวัตถุนิยมเป็นวิธีการที่มีพื้นฐานอยู่บนเหตุผล (RATIONAL) ส่วนวิธีการที่เป็นอัตวิสัยนั้นมีพื้นฐานอยู่บนความรู้โดยฉับพลันของ ประสบการณ์ (INTUITIVE) ซึ่งต่างก็เป็นวิธีทางของภาระหน้าที่ๆ ต้องประกอบกันของสภาวะจิตของมนุษย์ (THE RATIONAL AND INTUITIVE ARE COMPLEMENTARY MODES OF FUNCTIONING OF HUMAN MIND) แต่จากวงการศึกษาค้นคว้าของเราในปัจจุบันมักหลีกเลี่ยงวิธีการทางอัตวิสัย แบบความรู้ที่พุ่งขึ้น (INTUITIVE) ว่าไม่อยู่บนพื้นฐานของเหตุผลที่เป็นวิทยาศาสตร์แต่ความรู้ที่เป็น ประสบการณ์ทางอัตวิสัยนั้นเป็นวิธีการที่เข้าใจ และเป็นความรู้ที่ใช้กับศิลปะและความงามอันเป็นเป้าหมายหลักของโลก วิจิตรศิลป์อีกอย่างหนึ่ง หากใช้วิธีการทางภาวะวิสัยแนวเดียว การค้นคว้าก็มักจะหลีกเลี่ยงประเด็นหลักของศิลปะไปเสียเป็นไม่ก้าวล้ำล่งสู่ ความลึกซึ้งทางศิลปะ อันควรเห็นว่าเป็นประเด็นสำคัญและเป็นประเด็นหลักอีกประเด็นหนึ่ง วิธีการของการศึกษาศิลปะนั้นไม่ถือว่าใครผิดใครถูก เป็นสิทธิที่ศิลปินจะมีความคิดและความเชื่อแตกต่างกันไป และศิลปะมีสภาวะอัตนัย(อัตวิสัย) มากที่สุดในกิจกรรมต่างๆของมนุษย์ ก็เพราะว่าศิลปะนั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องของความรู้สึกรีกคิดจินตนาการเป็น อย่างมาก การสร้างสรรค์งานศิลปะต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์ ความบันดาลใจความรู้สึกรีกคิดจินตนาการ การทำงานศิลปะคือ การแสดงออกหรือการเอาออก จากการสั่งสมทั้งภายในและภายนอก ศิลปินไม่ถือว่าวัตถุสำคัญกว่าจิตใจ วัตถุไม่ใช่สิ่งสูงสุดและสิ่งถาวร ข้อมูลทางวัตถุอาจเป็นข้อมูลเบื้องต้น ศิลปินจินตนาการจากข้อมูลหรือแบบได้ศิลปินจำนวนมากหาข้อมูลโดยประสบการณ์ และความจำขณะที่เขาเขียนภาพเขาเขียนด้วยการแสดงออกเต็มที่และฉับพลันโดยไม่ ต้องอาศัยข้อมูลที่เป็นวัตถุเลย วิทยาศาสตร์นั้นเพ่งเล็งเอาใจใส่สิ่งที่เป็สัญลักษณ์เพียงชนิดหนึ่ง เพื่อมีความมุ่งหมายบรรยายลักษณะความจริงแท้ที่แน่นอน แต่วิทยาศาสตร์ก็ได้ละเลยและขาดระบบสัญลักษณ์อีกหลายอย่างโดยเฉพาะระบบ สัญลักษณ์ของโลกศิลปะ ศิลปะนั้นไม่สามารถให้ความรู้ในทางพรรณนาหรือการบรรยาย แต่เป็นความรู้สึกรีกที่แสดงออกโดยตรงในเรื่องราวของความจริงอีกประเภทหนึ่ง ศิลปะ คือ รูปแบบที่แสดงให้ปรากฏได้ (COMCRETIZE) ของปรากฏการณ์(PHENOMENAL) อันซับซ้อนหรือสถานการณ์ของชีวิต (LIFE SITUATION) เราอาจจะศึกษาศิลปะในเชิงวิทยาศาสตร์ แต่การศึกษาโดยวิธีการนี้ไม่สามารถที่จะหาสัญลักษณ์ของวิทยาศาสตร์ แต่การศึกษาโดยวิธีการนี้ไม่สามารถที่จะหาสัญลักษณ์ของวิทยาศาสตร์มาแทนระบบ สัญลักษณ์ของศิลปะได้แม้กระทั่งเกณฑ์ สำหรับการพิจารณาทางความจริง หรือสัจจะ (TRUTH) ที่จะมาเชื่อมศิลปะเนื่องด้วยแนวความคิดทางความจริงอันเป็นปกติของ(วิทยา ศาสตร์) เรานั้นได้ถูกสมมติล่วงหน้าจากระเบียบเหตุผล ทางตรรกวิทยาของภาวะวิสัยล้วนๆ ส่วนศิลปะนั้นเป็นระบบสัญลักษณ์ที่ไม่มีการพรรณนาความ (NON-DESCRIPTIVE SYNDOL SYSTEMS) ฉะนั้นศิลปะจึงไม่ใช่สิ่งที่ให้ความรู้แต่ให้ประสบการณ์และแนวทางสำหรับ พฤติกรรมแก่มนุษย์

ด้วยเหตุฉะนี้การศึกษาค้นคว้าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นก็มีความมุ่งหมายเพื่อ สืบเสาะหาเค้าเงื่อนของปัญหาในการดำรงชีวิตของคน ระดับชาวบ้านทั่วไปในแง่ที่กำบังเพื่อพำนักอาศัย (SHELTER) ยังผู้ค้นคว้าได้ทราบชัดถึงอัจฉริยภาพในการแก้ปัญหาของปัญญาชาวบ้าน อันเป็นปัญหาที่เป็นตัวแทนของกลุ่มชน (COMMNUAL INTELLECTUALS) ที่ปกติมักถูกละเลยและมองข้ามบางครั้งก็ดูหมิ่นดูแคลน เพราะถือว่าเป็นการแก้ปัญหาด้วยความบังเอิญ ซึ่งสถาปนิกผู้รู้บางท่านได้เคยกล่าวตำหนิเอาไว้ แต่โดยแท้จริงแล้วคือสิ่งที่แสดงพลังสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง ของประชาชนในแต่ละวัฒนธรรม เมื่อผู้ศึกษาค้นคว้าได้กระโจนลงสู่สายสาครของการศึกษาของกระแสนี้แล้ว ก็เท่ากับได้แหวกว่ายลงไปในกระแสความคิดของหมู่ชนที่ได้สถาปนาสภาพแวดล้อม ให้มีคุณภาพ และเสริมประสิทธิภาพให้แก่ชีวิตด้วยความงามตามอัตภาพของธรรมชาติแวดล้อม จะเห็นการต่อสู้ของมวลมนุษย์กับสภาพดินฟ้าอากาศอย่างทรหดอดทน ทั้งยังเป็น

ระบบของการสะสมความรู้ของกลุ่มที่นำศึกษา เป็นการเสริมภาพรวมของมนุษย์ให้กระจ่างขึ้น ทำให้เข้าใจความหมายของชีวิตในมุมกว้างและลึก เกิดความรักในมนุษย์เพิ่มขึ้นไปอีกเพราะเป็นการหาประสบการณ์ของมนุษยชาติ และบางครั้งความรู้และประสบการณ์ของชาวบ้านที่หลงเหลือในปัจจุบัน ในรูปของประเพณีโบราณบางประการนั้น ได้รับการอนุรักษ์อย่างต่อเนื่องสืบมาเป็นเวลายาวนานเลยลึกเข้าไปในอดีตที่ แสนไกล บางทีจะถึงสมัยก่อนประวัติศาสตร์เลยทีเดียว

2.1.1.4 การสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยจากรากวัฒนธรรม

ท้องถิ่น

อุบายไปสู่การสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมไทยร่วมสมัยจากรากวัฒนธรรมท้องถิ่น โดย รศ. อนุวิทย์ เจริญศุภกุล กล่าวไว้ดังนี้

1. ถ้าเริ่มต้นศึกษาหรือทำความเข้าใจงาน สถาปัตยกรรมด้วยรูปวัตถุก็จะได้ แต่ ลักษณะของสิ่งที่เป็นวัตถุธรรมเท่านั้น ได้แต่รูปภายนอกเข้าไม่ถึงเนื้อหา หรือชีวิตวิญญาณของงานอย่างแท้จริง นักปราชญ์ตะวันออกตั้งแต่สมัยพุทธกาล ไม่ว่าจีนหรืออินเดียต่างก็พิจารณางาน สถาปัตยกรรม จากอากาศทั้งสิ้น

2. สังคมย่อมประกอบด้วย มนุษย์ กับ วัฒนธรรม เราสร้างงานสถาปัตยกรรมตามความต้องการใช้งานของมนุษย์ ฉะนั้นการสร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรมจึงอยู่ในกระบวนการทางวัฒนธรรม ถ้าการออกแบบเบี่ยงเบนไปจากจักรธรรมนี้แล้วงานนั้น ก็ย่อมสูญเสียเนื้อหาอันของความสัมพันธ์ทางสังคมของตนไป

3. สังคมมนุษย์ได้พัฒนามาใน กาละ- เทศะ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ฉะนั้น ประวัติศาสตร์ จึงเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ที่เข้ามาร่วมอยู่ในกระบวนการสร้างสรรค์ ทางวัฒนธรรมด้วยเสมอ ประวัติศาสตร์ ณ ที่นี้ หมายถึง ประวัติศาสตร์สมัยใหม่ที่อยู่ร่วมในยุค สมัยของเรา ตลอดจนถึงประวัติศาสตร์ยุคดึกดำบรรพ์ ที่ส่งผลต่อเนื่องมาสู่ประวัติศาสตร์ สมัยใหม่ที่จะต้องพิจารณาเป็นกรณีๆ ไป ประวัติศาสตร์เป็นของฆ่าไม่ตาย ถ้าเราละเลยองค์ประกอบนี้ไปเสียอย่าง ลิ่นเชิงเราก็กำลังจะลืมหำพิศของ ตนเอง และ กำพิศของงาน ที่เราจะ สร้างขึ้น

4. โดยนัยดังกล่าว งานสถาปัตยกรรม แต่ถ้าการศึกษาวิชาดังกล่าว เป็นการ เริ่มต้นและลงท้ายที่แบบสถาปัตยกรรม เป็นเป้าหมายหลักแล้วโดยไม่นำพาต่อ กระบวนการออกแบบ ซึ่งส่งผลมาสู่ แบบสถาปัตยกรรมนั้นๆเราก็จะได้แบบ สถาปัตยกรรมตายๆไม่มีชีวิตชีวา ในภาวะการณปัจจุบันเลย

5. วัฒนธรรมเป็นกระบวนการสร้าง เอกลักษณ์ และ สัญลักษณ์ วัฒนธรรมจึงมีความซับซ้อนในตัวเองอย่างลึกซึ้ง มีโครงสร้าง แบบแผน และเนื้อหานามธรรมอย่าง ซ่อนเงื่อน ถ้าสถาปนิกขาดความรู้ ขาดวิจรณ์ญาณที่จะนำไปสู่การตีความทางวัฒนธรรม ก็ย่อมไม่สามารถนำ การออกแบบให้เป็นกระบวนการทางวัฒนธรรมได้ สถาปนิกก็จะเป็นเพียงนักออกแบบ มิใช่ปัญญาชนที่จะเป็นผู้นำกระแส การเคลื่อนไหวในด้าน แนวความคิด ทางสถาปัตยกรรมได้

6. โดยเอกลักษณ์และสัญลักษณ์ดังกล่าว งานสถาปัตยกรรมย่อมมีระดับและชั่ว ตามพื้นเพการดำรงอยู่ทางชุมชนหรือ สังคมหนึ่งๆ ถ้าแยกแยะเนื้อหาดังกล่าวไม่ออกก็จะสูญเสียเนื้อหาของความสัมพันธ์ทางสังคม เข้าใจเอกลักษณ์อย่างคลุมเคลือ และใช้สัญลักษณ์อย่างผิดๆ อย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง

7. สภาพการณ์ปัจจุบันของสังคมไทย กับสังคมโลก เราไม่อาจจะหลีกเลี่ยง กระแสโลกาภิวัตน์ไปได้ นักวิชาการ ทางแนวคิดดังกล่าวได้กล่าวไว้ว่า "จงคิดคำนึงอย่างโลกาภิวัตน์แต่จงประพฤติปฏิบัติอย่างท้องถิ่นนวัตให้จง ได้"

8. ฉะนั้นถ้าเราเริ่มต้นแสวงหาเอกลักษณ์ ของงานสถาปัตยกรรมท้องถิ่น โดย อาศัยสัญลักษณ์ของ แบบในประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมด้วยวิธีการตัดทอนรายละเอียดให้ง่ายลงเราก็จะ ได้แต่แบบที่ตายๆ ขาดนัย สัมพันธ์กับเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมที่เราดำรงอยู่

9. การสร้างสรรค์ต่างๆ นั้น ย่อมประ กอบด้วย แนวความคิด และวิธีการ ควบคู่อยู่ด้วยกันเสมอ ตัวแนวความคิด จะเป็นเครื่องนำทาง วิธีการจะเป็น เครื่องมือนำไปสู่เป้าหมาย ถ้าขาดแนวความคิดก็เหมือนเรือที่ ขาดหางเสือ คนขับรถที่ไร้สมอง ถ้า ขาดวิธีการก็เหมือนขาดพาดพะงที่จะ พาไปสู่จุดหมายปลายทางได้

10. การสร้างแนวความคิดและวิธีการนั้น อาจจะทำควบคู่กันไปหรือแยกกันเพื่อ ความสะดวกแต่เบื้องต้นก็ได้ แต่ทั้ง สองกระบวนการใช้วิธีการ 2 แบบ เป็นประณม

• แบบที่ 1 เป็นกระบวนการของการวิจัย 1.เป้าหมาย 2.ข้อมูล 3.วิเคราะห์ 4.ตีความ 5.สังเคราะห์ แนวความคิดหรือวิธีการ

• แบบที่2 ทำควบคู่อยู่ในกระบวนการ ตั้งแต่ต้นโดยนำข้อมูลดิบข้อสรุปที่ผ่านการ วิเคราะห์ ตีความ แล้วเข้ามา ร่วมสังเคราะห์ตามขั้นตอนของ กระบวนการออกแบบต่างๆ วิธีการ นี้ผู้ดำเนินการ จะต้องมีความวิริยะสูง หรือ มีญาณทักษะและพลังสร้าง สรรค์แก่กล้าเท่านั้น

2.1.2 ประเภทของเรือนพื้นถิ่น

2.1.2.1 แบ่งประเภทของเรือนตามกรรมวิธีในการก่อสร้าง

- เรือนเครื่องผูก คือเรือนที่ใช้วัสดุต่าง ๆ ประกอบกันเข้ากับโครงสร้างและตัวเรือน โดยการผูกยึดด้วยเชือก เถาวัลย์ วัสดุหลักมักเป็นไม้ไผ่และไม้ยืนต้นขนาดเล็กที่ลั่นแล้วแต่หาได้ ภายในท้องถิ่นมีการปรับแปรวัสดุง่าย เพียงนำมาผูกยึด สอดสานเรียบร้อยเข้าด้วยกันประกอบ กันเป็นเรือน เรือนเครื่องผูกมีขนาดเล็ก ยกพื้นไม่สูงมากนักมีขนาดเล็ก (2 ช่วงเสา) ไม่มีความคง ทนถาวรและให้ความปลอดภัยไม่มากนัก

เรือนไทยภาคใต้บำรุงรักษาและซ่อมแซมได้ง่าย ส่วนประกอบแทบทุกส่วนของ เรือนไทยภาคใต้ และยิ่งเฉพาะเรือนเครื่องผูก เช่น เครื่องมุง เครื่องกัน พื้นเรือน และแม้แต่โครง สร้างบางชิ้นสามารถถอดเปลี่ยนซ่อมแซมได้เมื่อชำรุดหรือหมดอายุการใช้งาน คนในเรือนช่วยกัน ซ่อมแซมรักษาได้ง่าย รวมทั้งยังปลูกสร้างต่อเติมได้ง่าย คนในครอบครัวอย่างน้อยมีคนที่มีความ รู้ความสามารถเชิงช่างสามารถปลูกสร้างต่อเติมบ้านได้เอง โดยส่วนประกอบต่าง ๆ ไม่เสียหาย

แบบประกอบโครงสร้าง เรือนเครื่องผูก

1. ตานลม	4. ตง	7. หนาบหัวตะ	10. ฝาขัดตะ
2. จันทัน	5. พื้นฟาก	8. บันได	11. ตับจากหรือแฝก
3. เสาตอม่อ	6. ลูกตั้งกรอบประตู	9. พริง	12. ครอบอกไก่

- เรือนเครื่องสับ เป็นเรือนที่เกิดขึ้นหลังเรือนเครื่องผูก เนื่องจากเครื่องมือเครื่องใช้ ในการแปรรูปไม้พัฒนา ยังใช้ขวาน เลื่อย สำหรับตัดโค่น และตัดแต่งต้นไม้ให้เป็นเหลี่ยมได้ง่าย เรือนเครื่องสับจึงใช้ไม้เหลี่ยม ชั้นแรกอาจมีแค่ มิด พรำ ขวาน สำหรับสับตกแต่ง จึงเรียกเรือนที่ ใช้ซึ่งสับ ตกแต่งด้วยขวาน และมิดพรำว่า “เรือนเครื่องสับ”

1. ใต้ถุนสูงโล่ง มีต้นเสาตรง เป็นภูมิปัญญาในการสร้างเรือนไทยเครื่องสับ ของชาวใต้ เป็นเรือนที่ให้ความมั่นคงถาวรและปลอดภัยมากกว่าเรือนเครื่องผูก เรือนไทยภาคใต้ มีใต้ถุนสูงโล่ง ใช้เป็นสถานที่ทำงานหัตถกรรมได้ เช่น ทำเครื่องจักสานต่าง ๆ ทำงานแกะสลักไม้ งานแกะ ฉลุหนัง เครื่องมือเครื่องใช้ หรือแม้แต่โลหะ เครื่องเงินเครื่องเหล็ก ใต้ถุนสูงยังสามารถใช้เป็น ที่เลี้ยงสัตว์ได้ด้วย ทำคอก ทำเล้า บางเรือนใช้ใต้ถุนเป็นที่ผูกล้าม ม้า วัว ควาย ในช่วงกลางคืน เพื่อสะดวกแก่การปกป้องดูแลได้ด้วย

2. ช่องลม การใช้ช่องลม เรือนเครื่องสับจะใช้ฝากั้นกระดานลมสะพัดผ่านได้ยาก ภายในตัวเรือน อาจจะร้อนอบอ้าว ช่วงพื้นเรือนจึงต้องเว้นช่องลมเอาไว้ เพื่อระบายอากาศ โดยส่วนบนจะเว้นไว้ที่ชื่อ คือ การใช้ชื่อสองชั้น ซึ่งเรียกว่า “คอสอง” นอกจากนั้นอาจพิจารณาใส่ช่องลม ที่ส่วนอื่นของบ้านก็ได้ เพื่อให้ ระบายอากาศได้มากขึ้น ช่องลมจะกั้นด้วยระแนงถี่หรือห่างขึ้นอยู่กับความต้องการและความสวยงามของ ลวดลายและรูปแบบที่ประดิษฐ์ขึ้น

3. การใช้เต็ย ใช้ลิ้มแทนตะปู เนื่องจากตะปูหายาก และยังขึ้นสนิมอีกด้วย ทำให้ต้องซ่อมแซม บ่อย ช่วงพื้นบ้านจึงหาวิธีแก้ปัญหาด้วยการ บาก เจาะ ต่อไม้ เข้ามุมไว้ฝัง แขนหมุน เปิด ปิด ประตู หน้าต่าง รวมถึงการถอดกลอนแทนการใช้ตะปู นอกจากนี้การใช้การ บาก เจาะ เข้าเต็ย ใส่ลิ้ม หรือสลัก ก็ถอดเปลี่ยนได้ไม่ยาก

2.1.2.2 แบ่งประเภทของเรือนตามชาติพันธุ์

- เรือนไทยมุสลิม

ประชากรในภาคใต้มีทั้งชาวไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยมุสลิม ชาวไทยเหล่านี้มี ขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะชาวไทยมุสลิมจะได้รับอิทธิพลทาง วัฒนธรรมจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกับภาคใต้ หรือ “เรือนไทยมุสลิม” มีลักษณะร่วมกับ เรือนพักอาศัยทางตอนเหนือของมาเลเซีย

สำหรับเรือนไทยมุสลิม นอกจากจะสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ดังกล่าวแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของศาสนาอิสลามที่มีต่อการสร้างบ้านเรือนอย่าง แท้จริง ทั้งใน รูปแบบการใช้พื้นที่ การอยู่อาศัย การประกอบกิจกรรมในการดำรงชีวิต และการประดับตกแต่งตัวเรือนให้ งดงาม

โดยทั่วไปเรือนมุสลิมเป็นเรือนแฝด และสามารถต่อขยายไปได้ตามลักษณะของครอบครัวขยาย โดยมีชานเชื่อมต่อกัน และมีการเล่นระดับพื้นเรือนให้ลดหลั่นกันไป เช่น พื้นบริเวณเฉลียงด้านบันไดหน้า แล้วยกพื้นไปเป็นระเบียง จากพื้นระเบียงจะยกระดับไปเป็นพื้นตัวเรือนจากตัวเรือนจะลดระดับไปเป็นพื้น ครัว จากพื้นครัวจะลดระดับเป็นพื้นที่ซักล้าง ซึ่งอยู่ติดกับบันไดหลังการลดระดับพื้นจะเห็นได้ชัดว่า มีการ แยกสัดส่วนจากกันในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ บางตัวเรือนเมื่อสร้างตัวเรือนหลักเสร็จแล้ว ยังต้อง กำหนดพื้นที่ให้เป็นบริเวณที่ใช้ทำพิธีละหมาด ซึ่งเป็นกิจวัตรที่ต้องกระทำวันละ 5 ครั้ง ส่วนการกันห้องเพื่อเป็นสัดส่วนเรือนไทยมุสลิมจะกันแต่ที่จำเป็นนอกนั้นจะปล่อยพื้นที่ให้โล่ง เพราะชาว ไทยมุสลิมใช้เรือนเป็นที่ประกอบพิธีทางศาสนา นอกจากนั้นยังไม่นิยมตีฝ้าเพดาน เพราะภาคใต้มีอากาศ ร้อนและฝนตกชุก อากาศจึงอบอ้าว และมักจะเว้นช่องลมใต้หลังคาให้ลมโกรกอยู่ตลอดเวลา

การที่ตัวเรือนยกพื้นสูง ชาวไทยมุสลิมจึงสามารถใช้ได้ถุนประกอบกิจกรรมต่างๆ ที่ ส่งเสริมการ ดำรงชีวิตได้เป็นอย่างดี เช่น ใช้เป็นบริเวณประกอบอาชีพเสริม คือ ทำกรงนก สานเสื่อกระจูด หรืออาจใช้ วางแคร่เพื่อพักผ่อน บางบ้านอาจกันเป็นคอกสัตว์ เป็นต้น

เนื่องจากประเพณีความเป็นอยู่ของชาวไทยมุสลิมจะแยกกิจกรรมของชายและหญิงอย่างชัดเจน ตัวเรือนจึงนิยมมีบันไดไว้ทั้งทางขึ้นหน้าบ้านและทางขึ้นครัว โดยทั่วไปผู้ชายจะใช้บันไดหน้า ส่วนผู้หญิงจะ ใช้บันไดหลังบ้าน รวมทั้งเป็นการไม่รบกวนแขกในการเดินผ่านไปมา อีกด้วย

ลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมของเรือนไทยมุสลิม คือการสร้างเรือนโดยการผลิตส่วนประกอบ ของเรือนก่อน แล้วจึงนำส่วนต่าง ๆ เหล่านั้นขึ้นประกอบกันเป็นตัวเรือนอีกทีหนึ่ง ขณะเดียวกัน เมื่อ ต้องการย้ายไปประกอบในพื้นที่อื่น ๆ ตัวเรือนก็สามารถแยกออกได้เป็นส่วน ๆ ได้เสาเรือนจะไม่ฝังลงดิน แต่จะเชื่อมยึดกับตอม่อหรือฐานเสาเพื่อป้องกันปลวก เนื่องจากมีความ ขึ้นสูงมาก

นอกจากนี้เรือนไทยมุสลิมยังแยกส่วนที่อยู่อาศัย (แม่เรือน) ออกจากครัว โดยใช้เฉลียงเชื่อมต่อกัน ทั้งนี้เพราะเชื่อว่าบริเวณแม่เรือนเป็นบริเวณที่สะอาด ส่วนบริเวณครัวนั้นสามารถทำสกปรกได้โดยง่ายและยังสามารถดับเพลิงได้สะดวกเมื่อเกิดเพลิงไหม้บริเวณครัว

เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานี ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ปัตตานีได้ชื่อว่าเป็นเมืองศูนย์กลางของวัฒนธรรม อิสลาม ซึ่งสืบทอดมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมดังกล่าวมีลักษณะที่เป็น เอกลักษณะเฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ตลอดจนการดำรงชีวิตและที่สำคัญคือสถาปัตยกรรมเฉพาะถิ่น เนื่องจากปัตตานีมีพื้นที่ติดชายฝั่งตะวันออกคือ อ่าวไทย และมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดยะลาและนราธิวาส หมู่บ้านของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดปัตตานีจึงมีลักษณะหลากหลาย ทั้งหมู่บ้านชาวประมง ชาวสวนยางพารา ชาวนา และชาวสวนผลไม้ ทำให้รูปแบบการตั้งถิ่นฐานของ ชุมชนมีครบทั้งสามรูปแบบกล่าวคือ

1. แบบเป็นกระจุก
2. แบบกระจัดกระจาย
3. แบบเรียงรายไปตามแนวชายฝั่งทะเล หรือเส้นทางสัญจร

ในฐานะที่ปัตตานีเป็นศูนย์กลางการค้าขายทางทะเลมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา รูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นบ้านจึงมีรูปแบบสถาปัตยกรรมที่หลากหลาย คือ นอกจากจะเป็นเรือนไม้ยกพื้นได้สูง ซึ่งเป็นลักษณะร่วมทางสถาปัตยกรรมพื้นฐานของภูมิภาคศูนย์สูตรแล้ว ยังมีลักษณะรูปทรงหลังคาที่โดดเด่นเป็นพิเศษ

เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดยะลา เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดยะลาเป็นเรือนไม้ได้สูงหลังคาทรงจั่วมนิลาและทรงปั้นหยา แต่ตรงจั่วมนิลาจะพบมากกว่าทรงปั้นหยาเรือนหนึ่ง ๆ จะมีทางขึ้นเรือนอย่างน้อยสองทางเสมอ เนื่องจากเวลามีกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา วัฒนธรรม และประเพณีต่าง ๆ จะมีการแยกเพศระหว่างชายและหญิง เมื่อมีแขกมาในงาน ถ้าเป็นชายจะขึ้นเรือนทางด้านหน้า ส่วนหญิงจะขึ้นเรือนทางด้านข้างหรือด้านหลัง

เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดนราธิวาส เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดนราธิวาสมีรูปทรงของเรือนเหมือนเรือนไทยมุสลิมทั่วไปคือ เป็นเรือนไม้ได้สูง เสาจะวางอยู่บนตะม่อ บางบ้านทำเป็นตะม่อซีเมนต์หล่ออย่างแข็งแรง บางบ้านก็ใช้เสาไม้ขนาดใหญ่ทำตะม่อ รูปทรงหลังคาทรงไทยมุสลิมในนราธิวาสจะแตกต่างจากจังหวัดปัตตานีและยะลา ตรงที่หลังคาเป็นทรงจั่วมนิลาทรงสูง เล็ก และมีหลังคาทอดกว้างออกไปในลักษณะจั่วเดี่ยวหรือซ้อนรวมกัน 2 จั่ว แล้วแต่ขนาดของเรือนว่าเล็กใหญ่แค่ไหน ซึ่งมีทั้งหลังคากระเบื้องและสังกะสี ส่วนการใช้พื้นที่เรือนและบริเวณบ้านมีลักษณะเดียวกับเรือนในยะลาและปัตตานี เนื่องจากเป็นกลุ่มประชากรที่มีลักษณะวัฒนธรรมแบบเดียวกัน

เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดสตูล เรือนไทยมุสลิมในจังหวัดสตูลมีลักษณะหลังคาเป็นแบบจั่วยกสูงและลาดเอียงไปใน แนวชายคาทั้งสองด้าน มีลักษณะเหมือนปีกนก เพื่อให้ฝ้าฝนไหลผ่านได้สะดวก ความพิเศษของเรือนไทยมุสลิมในจังหวัดสตูลอยู่ที่ไม่มีฝ้าเพดาน แต่จะนิยมทำช่องลมไว้ใต้จั่ว แม่เรือนหรือตัวเรือนหลักจะไม่มีเฉลียงหรือระเบียง มีบันไดพาดขึ้นบ้านได้ทันที ทั้งนี้เพราะเป็นข้อห้ามตั้งแต่ครั้งโบราณว่าเรือนเจ้านายระดับสูงเท่านั้นจึงจะมีระเบียงหรือเฉลียง ส่วนเรือนชาวบ้านสามัญจะต้องไม่เลียนแบบเรือนเจ้านายแต่ในปัจจุบันเรือนเหล่านี้มีการต่อเติมเพิ่มเฉลียงขึ้นให้คลุมบันได เพื่อป้องกันฝนสาด และมีความสะดวกสบายในการใช้ประโยชน์ของพื้นที่

โดยสรุปลักษณะเฉพาะตัวของเรือนมุสลิมที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม คือ

1. หลังคาจะเป็นหลังคาทรงสูง มีความลาดชันเพื่อให้ฝ้าฝนไหลผ่านได้สะดวก หลังคาโดยทั่วไปจะมี 3 แบบคือ หลังคาจั่ว หลังคาปั้นหยา หลังคาจั่วมนิลา มีการต่อชายคาออกไปคลุมบันได เนื่องจากมีฝนตกชุกมากในบริเวณภาคใต้

2. ไม่นิยมฝังเสาเรือนลงในพื้นดินแต่จะวางบนดินเสาเพื่อให้เสาบ้านอยู่ได้นานเพราะไม่ได้รับความชื้นที่อยู่ในดิน
3. วิธีสร้างเรือนจะประกอบส่วนต่างๆบนพื้นดินก่อนแล้วจึงยกมาประกอบบนตัวเรือนอีกทีหนึ่ง ซึ่งวิธีนี้เรียกตามหลักสากลว่า PREFABRICATION วิธีการก่อสร้างนี้ทำให้สะดวกในการย้ายบ้าน ซึ่งนิยมย้ายบ้านทั้งหลังโดยใช้คนหาม หลังจากถอดชิ้นส่วนที่มีน้ำหนักออกก่อน เช่น ฝา และกระเบื้องมุงหลังคา เป็นต้น
4. แต่เดิมชาวใต้ไม่นิยมสร้างรั้วกันบริเวณเรือน แต่จะปลูกผลไม้ เช่น มะพร้าว มะม่วง ขนุน หรือกล้วย เพื่อให้ได้ร่มเงา และเป็นการแสดงอาณาเขตบริเวณบ้านเรือน
5. การสร้างตัวเรือนจะหันหน้าเข้าหาเส้นทางสัญจรทั้งทางน้ำและทางบก ซึ่งสามารถรับลมบก ลมทะเลได้ การวางตัวเรือนดังกล่าว ทำให้ชาวใต้ใช้ทิศทางการนอนที่หันไปทางใต้เป็นหลัก
6. นอกจากเรือนพักอาศัยแล้ว ยังมีอาคารประกอบบ้านเรือนอีกได้แก่ "ศาลา" ซึ่งมีรูปทรงของหลังคาคัล้อยตามความนิยม ของรูปแบบเรือนพักอาศัย เช่น หลังคาจั่ว ศาลาเหล่านี้จะสร้างขึ้นตามลักษณะการใช้สอย

- เรือนไทยพุทธ ลักษณะเด่นของเรือนไทยพุทธ มีดังนี้

พื้นที่ภายในไม่เปิดโล่งเหมือนเรือนมุสลิม มีการกันห้องนอนอย่างชัดเจนและปิดมิดชิดไม่มีการแยกบันไดชายหญิง ส่วนใหญ่เป็นหลังคาปั้นหยามีหลายตอน มีรางน้ำเชื่อมตรงกลางระหว่างรอยต่อบันไดม์หลังคาคลุ่มเข้าสู่โถง

ภูมิปัญญาในการสร้างเรือนไทยพุทธของชาวใต้ ปรากฏดังนี้

1. การใช้ดินเสาหรือบาทเสา เกิดจากลักษณะธรรมชาติของท้องถิ่น เนื่องจากภาคใต้ฝนตกมากอย่างทีกล่าวกันว่าภาคใต้ “เป็นดินแดนฝนแปดแดดสี่” พื้นดินจึงชื้นกว่าภาคอื่นๆ
2. การใช้ฟากปูพื้นเรือน ฟากที่ปูพื้นเรือนอาจจะทำกับไม้ไผ่ หรือไม้หมากผ่าตามยาวของลำต้นเหลาให้กลมหรือแบนใช้หวานผูกมัด ให้แน่น การจัดวางซี่ฟากวางไว้ห่างกันเล็กน้อย การปูฟากทำให้อากาศถ่ายเทได้สะดวกทำให้ไม่ร้อน และรักษาความสะอาดได้ดี
3. การใช้ไม้ไผ่สานฝาทำฝาบ้าน โดยการนำไม้ไผ่มาผ่าซีกแล้วทุบให้แบน นำมาสานเป็นฝากั้นบ้าน ช่องว่างระหว่างไม้ไผ่แต่ละอันจะทำให้ให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก นอกจากนั้นการสานฝาลายต่าง ๆ ยังทำให้เกิดความสวยงามอีกด้วย
4. วัสดุใช้มุงหลังคา เป็นวัสดุธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น ใบไม้ ชนิดต่าง ๆ ใบหวายนั่ง ใบจาก ใบสาคร วัสดุเหล่านี้ไม่เก็บความร้อน ทำให้บ้านเรือนไม่ร้อนน่ายู่อาศัย นอกจากนี้หลังคาบ้านจะใช้หลังคาแหลม คือหน้าจั่วสูง ทำให้น้ำฝนไหลลงอย่างรวดเร็ว หลังคาไม่ทานน้ำ ไม่ซึมซับน้ำ ทำให้ผู้ชายชาวบ้านมักจะเลือกใช้ใบจาก ใบสาคร เพราะผิวใบลื่นและหนา
5. บันไดเรือนไทยเครื่องผูก การมีได้ถุนเรือนสูงโล่ง จะต้องทำบันไดให้ สามารถขึ้นเรือนได้สะดวก บันไดเรือนไทยเครื่องผูกจะสามารถยกลากขึ้นเรือนได้เพื่อป้องกันสัตว์ร้าย ภายหลังเมื่อสร้างเรือนไทยเครื่องสับแล้ว บ้านก็ได้จัดสร้างบันไดแบบถาวร นับว่าเป็นภูมิปัญญาในการพัฒนาที่อยู่อาศัยของคนไทย
6. นอกชาน นอกจากตัวเรือนแล้ว ภูมิปัญญาของช่างพื้นบ้านและชาว บ้านยังคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่บ้านเรือนด้วย เช่น สานกระบุง ตะกร้า หรือ นันทนาการต่าง ๆ การมีได้ถุนบ้านที่สูงโล่งทำให้เดินผ่านได้สะดวก สามารถทำงาน อดิเรกได้ หรือเก็บวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือประกอบอาชีพได้

2.1.2.2 แบ่งประเภทของเรือนตามอาชีพ

ปิยาภรณ์ อรมุต (รายงานการวิจัย, 2551) ได้แบ่งประเภทของเรือนกรณีศึกษา เรือนไทยพุทธ ตำบลคูขุด อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา ปรากฏผลสรุป ได้ดังต่อไปนี้

ลักษณะเรือนไทยพุทธ ตำบลคูขุด สามารถจำแนกได้ 2 ลักษณะ คือเรือนเกษตรกร และเรือนค้าริมทาง ซึ่งเรือนแต่ละประเภทจะกล่าวถึง 3 ประเด็นคือ องค์ประกอบของเรือน การใช้พื้นที่ของเรือน กรรมวิธีในการสร้าง

- เรือนเกษตรกร พื้นที่หมู่ 7 และหมู่ 8 ตำบลคูขุด อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นแหล่งข้อมูล ปรากฏว่าลักษณะของเรือนเกษตรกร สรุปได้ดังนี้

องค์ประกอบของเรือนเกษตรกรประกอบด้วย ดินเสา เสา พื้น ผนัง ประตู-หน้าต่าง หลังคา และรั้ว ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ลักษณะของดินเสาทำด้วยคอนกรีตวางบนพื้นดินสูงจากพื้นดินประมาณ 0.70 – 1.70 ม. เสาเรือนเป็นเสาไม้มีทั้งรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส และวงกลม พื้นทำด้วยไม้กระดาน และพื้นคอนกรีตในส่วนห้องน้ำ และชานหน้าเรือน (บางหลัง) ผนังส่วนใหญ่เป็นโครงเคร่าไม้กรุด้วยสังกะสี บางหลังเป็นผนังไม้กระดานตีซ้อนเกล็ดแนวนอน ประตู มีทั้งประตูบานเปิดคู่ บานเปิดเดี่ยว และบานเพี้ยม ทำด้วยไม้ หน้าต่างเป็นหน้าต่างไม้บานเปิดคู่ และบานกระทุ้งทำด้วยโครงไม้กรุสังกะสี หลังคาส่วนใหญ่เป็นหลังคาทรงปั้นหยา บางหลังเป็นหลังคาทรงจั่ว รั้วมักนิยมทำรั้วด้วยทางของใบตาลโดนด เรือนบางหลังมีรั้วเป็นต้นไม้

การใช้พื้นที่ของเรือน การใช้พื้นที่ของเรือนเกษตรกร มี 3 ลักษณะ คือ เรือนเดี่ยว เรือนแฝด และเรือนขยาย ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ เรือนเดี่ยว เป็นเรือนที่มีหลังคาเดี่ยวต่อชานหนึ่งช่วงเสา พื้นที่ใช้สอยประกอบด้วย ห้องนอน 1 ห้อง (กั้นผนังสีด้าน) และพื้นที่โล่งแบ่งเป็นส่วน ๆ ได้แก่ เก็บของ หิ้งพระ โถงอเนกประสงค์ ครัว ชาน และห้องน้ำยึดต่อไปจากครัว เรือนแฝด ลักษณะของเรือนแฝดเป็นเรือนหลังคาแฝด มีชานตรงกลาง มีพื้นที่ใช้สอยประกอบด้วยห้องนอน 3 ห้อง(กั้นผนังสีด้าน) โถงอเนกประสงค์ ครัว ชานกลาง และห้องน้ำติดกับครัว และเรือนขยาย ลักษณะของเรือนขยายเป็นเรือนที่ตัวเรือนเชื่อมต่อกันมากกว่า 2 หลัง พื้นที่ใช้สอยภายในสามารถเดินเชื่อมต่อกันได้ทั้งหมด มีพื้นที่ใช้สอยประกอบด้วย ห้องนอน 5 ห้อง (กั้นผนังสีด้าน) โถงอเนกประสงค์ ครัว 2 ห้อง ชานกลาง ห้องน้ำ 2 ห้อง และยุงข้าว

กรรมวิธีในการสร้าง โครงสร้างและส่วนประกอบต่าง ๆ ของเรือนทำจากไม้เนื้อแข็ง ยกเว้นผนังและวัสดุผนังหลังคา กรรมวิธีการสร้างส่วนใหญ่ใช้การเจาะ เข้าเดียว และสอดลิ้ม ไม่ได้ใช้ตะปูตุงอย่างเช่นในปัจจุบัน เนื่องจากในสมัยก่อนยังไม่มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการก่อสร้างมากนัก

- เรือนร้านค้าริมทาง พื้นที่หมู่ 7 และหมู่ 8 ตำบลคูขุด อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นแหล่งข้อมูล ปรากฏว่าลักษณะของเรือนร้านค้าริมทาง สรุปได้ดังนี้

องค์ประกอบของเรือน องค์ประกอบของเรือนค้าริมทางประกอบด้วย ดินเสา เสา พื้น ผนัง ประตู-หน้าต่าง หลังคา และรั้ว ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ลักษณะของดินเสาทำด้วยคอนกรีตวางบนพื้นดินสูงจากพื้นดินประมาณ 0.70 เมตร พื้นทำด้วยไม้กระดาน และพื้นคอนกรีต ผนังส่วนใหญ่เป็นโครงเคร่าไม้กรุด้วยสังกะสี บางหลังเป็นผนังไม้กระดานตีซ้อนเกล็ดแนวนอน และผนังก่ออิฐฉาบปูน ประตูเป็นประตูบานเพี้ยมทำด้วยไม้ หน้าต่างเป็นหน้าต่างไม้บานเปิดคู่ หลังคาส่วนใหญ่เป็นหลังคาทรงปั้นหยา รั้วมักนิยมทำรั้วด้วยทางของใบตาลโดนด

การใช้พื้นที่ของเรือน การใช้พื้นที่ของเรือนค้าริมทาง มี 2 ลักษณะ คือ เรือนชั้นเดียว และเรือน 2 ชั้น ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ เรือนชั้นเดียว พื้นที่ใช้สอยประกอบด้วย ส่วนที่มีอยู่เดิมและส่วนที่ต่อเติมใหม่ ส่วนที่มีอยู่เดิมประกอบด้วย พื้นที่ใช้สอยส่วนหน้าเปิดกว้างเพื่อการวางสินค้าอย่างเห็นได้ชัด พื้นที่ใช้สอยส่วนหลังประกอบด้วยห้องนอน 3 ห้อง (กั้นผนังสีด้าน) เชื่อมต่อกับชานภายใน ส่วนที่ต่อเติมใหม่

ประกอบด้วย พื้นที่โถงเนกประสงค์ ห้องนอน ห้องครัว และห้องน้ำ และเรือน 2 ชั้น เป็นเรือนครึ่งปูนครึ่งไม้ ชั้นล่างสำหรับค้าขาย และชั้นบนเป็นส่วนของที่อยู่อาศัย

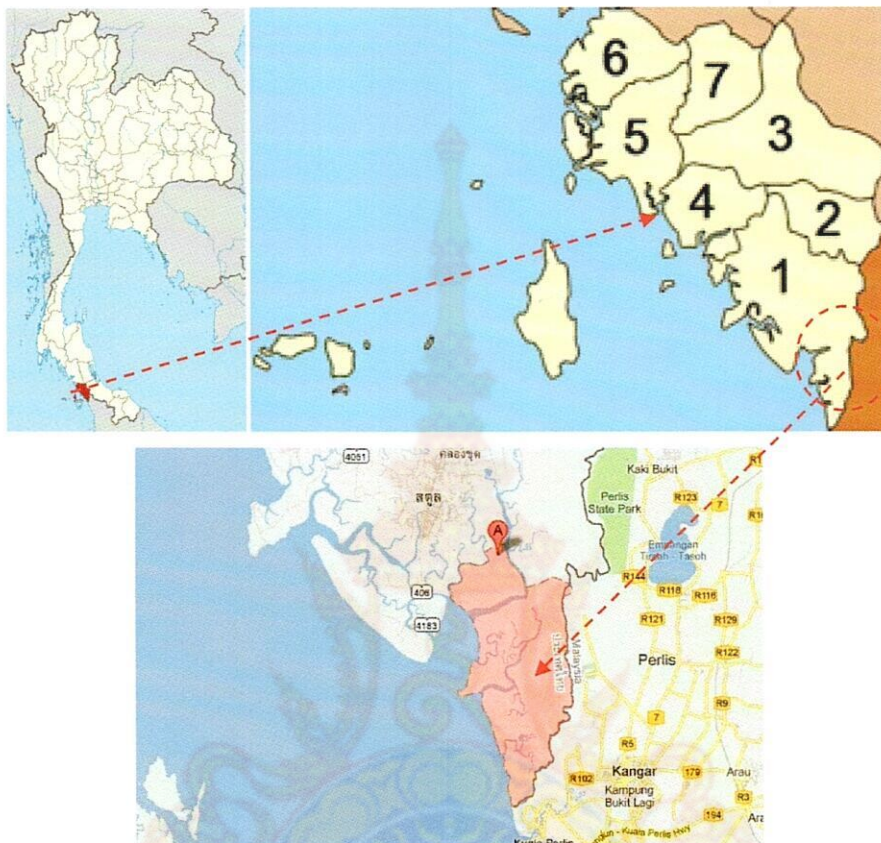
พื้นที่ใช้สอยชั้นล่างประกอบด้วย ส่วนหน้าเป็นส่วนค้าขาย จัดวางสินค้า ส่วนนี้จะตรงกับประตูซึ่งเป็นแบบบานเฟี้ยม เพื่อเปิดกว้างเชื่อมต่อกับถนน ด้านหลังส่วนค้าขายใช้เป็นพื้นที่เก็บของ ด้านข้างส่วนค้าขายจะเป็นส่วนโถงเนกประสงค์ที่เชื่อมต่อกับบันไดขึ้นไปยังส่วนพักอาศัยชั้นบน และเป็นส่วนเชื่อมต่อกับครัว และห้องน้ำ ที่อยู่ชั้นล่าง พื้นที่ชั้นบนประกอบด้วย ส่วนโถงโล่ง และส่วนห้องนอน (กั้นผนังสี่ด้าน)

กรรมวิธีในการสร้าง เรือนที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป โครงสร้างทั้งหมดจะทำได้ด้วยไม้เนื้อแข็งยกเว้นส่วนที่เป็นดินเผา ส่วนเรือนที่อายุต่ำกว่า 40 ปี โครงสร้างชั้นล่างจะเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ผนังก่ออิฐฉาบปูน ชั้นบนจะเป็นโครงสร้างไม้เนื้อแข็ง สร้างด้วยวิธีการเจาะ บาก เข้าเตื่อย และสอดลิ่ม ดังเช่นเรือนเกษตรกร

2.2 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

2.2.1 สภาพทั่วไป

ภาพประกอบที่ 2.1 แสดงแผนที่ตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล
ที่มา www.Google.com

- ที่ตั้ง** ตำบลปุยตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอเมืองสตูล เป็นระยะทางโดยรวม 17 กิโลเมตร โดยสารทางบก 12 กิโลเมตร และโดยสารทางน้ำ 5 กิโลเมตร
- เนื้อที่ตำบลปุย** ตำบลปุยมีเนื้อที่ประมาณ 39,000 ไร่ หรือเท่ากับ 63.12 ตารางกิโลเมตร
- ลักษณะภูมิประเทศ** เป็นเกาะ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลน
- ประวัติตำบลปุย** ปุยเขียนตามชื่อดั้งเดิมชนิดหนึ่ง “ต้นเหียงอกปลาหม้อ” ภาษามาเลเซียท้องถิ่นเรียกว่า “ปอเกาะฆารู” ต่อมาจึงเพี้ยนเป็นคำว่า “ปุย” จนถึงปัจจุบัน
- จำนวนหมู่บ้าน** ประกอบด้วยจำนวนหมู่บ้าน 3 หมู่บ้านดังนี้
- หมู่ที่ 1 บ้านเกาะยาว
 - หมู่ที่ 2 บ้านตันหยงกาโบย
 - หมู่ที่ 3 บ้านปุย

อาณาเขต

- ทิศเหนือ จด ตำบลตำมะลัง
- ทิศใต้ จด ประเทศมาเลเซีย
- ทิศตะวันออก จด ต.คลองขุด อ.เมืองสตูล และต.วังประจัน อ.ควนโดน
- ทิศตะวันตก จด ทะเลอันดามัน

- ประชากร** มีครัวเรือนทั้งหมดประมาณ 664 ครัวเรือน มีประชากรประมาณ 2,929 คน แยกเป็นชายประมาณ 1,447 คน หญิงประมาณ 1,482 คน
- * **หมายเหตุ** หมู่บ้านต้นหยงกาโบยมีทั้งหมด 70 ครัวเรือน
- การคมนาคม** พื้นที่เป็นเกาะจึงต้องเดินทางด้วยเรือ ส่วนพื้นที่ของตำบลในปูยู มีถนนลาดคอนกรีต

2.2.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

- อาชีพ** ประชากรส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยอาชีพดังนี้
- อาชีพประมงชายฝั่งขนาดเล็ก แยกได้เป็น ประมงน้ำเค็มและประมงน้ำจืด
 - อาชีพปลูกยางพารา (ครัวละประมาณ 5-9 ไร่)
 - อาชีพทำนา
 - อาชีพค้าขายหรือว่าร้านค้า
 - อาชีพรับจ้างทั่วไป
- * **หมายเหตุ** ราคาที่ดินปัจจุบัน 5-6 หมื่นบาท / ไร่

2.2.3 สภาพทางสังคม

ด้านการศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา 2 แห่ง
- โรงเรียนมัธยมขยายโอกาส 1 แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ 3 แห่ง

- * **หมายเหตุ** หมู่บ้านต้นหยงกาโบยมีโรงเรียนประถมศึกษา 1 แห่งและที่อ่านหนังสือพิมพ์
- ด้านศาสนา** ประชากรของตำบลปูยูร้อยละแปดสิบเก้านับถือศาสนาอิสลาม

- มัสยิด 3 แห่ง
- มัสยิด 3 แห่ง

- * **หมายเหตุ** มัสยิดของหมู่ 2 มีมัสยิดกลางหมู่บ้านจำนวน 1 แห่ง

2.2.4 การบริการและกิจกรรมของชุมชน

การคมนาคม

- โดยสารข้ามเกาะโดยสารทางเรือ
- ส่วนพื้นที่ในตำบลปูยู มีถนนคอนกรีต

- * **หมายเหตุ** มีท่าเทียบเรือของหมู่บ้านต้นหยงกาโบย 2 ท่า (แต่ใช้อยู่ประจำการโดยสารเพียง 1 ท่าเรือ)

การโทรคมนาคม

- ที่ทำการไปรษณีย์
- ตู้โทรศัพท์สาธารณะ

การไฟฟ้า

- ใช้ไฟฟ้าเคเบิลใต้น้ำของหน่วยงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

แหล่งน้ำธรรมชาติ

- ลำน้ำ ลำห้วย
- สระน้ำขนาดเล็ก

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

- ฝายน้ำ
- ฝายชะลอน้ำตก
- บ่อน้ำตื้น
- บ่อน้ำโยก

*หมายเหตุ

น้ำที่ใช้ในตำบลปยูแต่ละปีใช้อยู่ 2 แหล่ง

- น้ำจากประปาภูเขา ซึ่งเดินท่อมาจากอุทยาน
- บ่อน้ำของหมู่บ้าน ซึ่งหมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบยมีประมาณ 4-5 จุด ตั้งไว้หน้าบ้าน

2.2.5 ด้านการท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยว

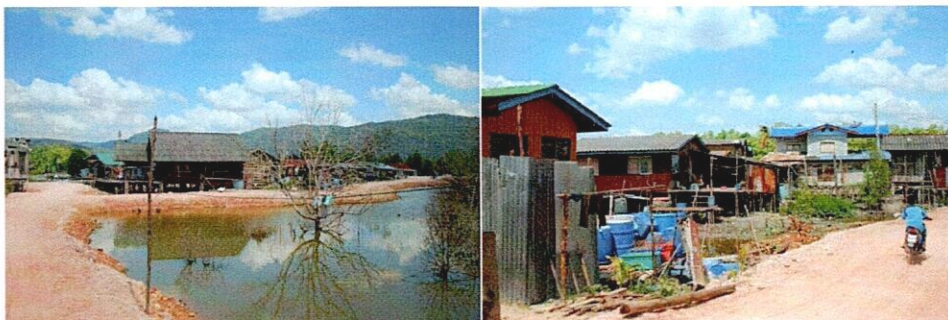
- ถ้ำลอดปยู
- ควนบ่อน้ำ
- น้ำตกเขานางนอน
- ถ้ำค้างคาว
- เกาะปรีสมานา
- เกาะกาหราบ
- เกาะขมิ้น
- เกาะยาว
- เกาะมรดกปยู
- ถ้ำเพชรปยู
- แผลเชิงอนุรักษ์
- ถ้ำงูปยู

รูปภาพท้องถิ่นและบริเวณโดยรอบของบ้านต้นหยงกาโบย และบ้านปยู ตำบลปยู

ภาพประกอบที่ 2.2 แสดงบริบทโดยรอบบ้านต้นหยงกาโบย

ภาพนี้เป็นบ้านบริเวณด้านหน้าซึ่งติดกับชายทะเลและท่าเทียบเรือ จะมีทางเดินเล็กๆ ประมาณ 1.2 เมตร บ้านบริเวณนี้จะยกเสาสูงมาก เพราะมีน้ำขึ้น - น้ำลง และน้ำจะขึ้นสูงมากเดือนละ 2 ครั้ง อาชีพของคนบริเวณนี้จะทำการประมงเป็นหลัก

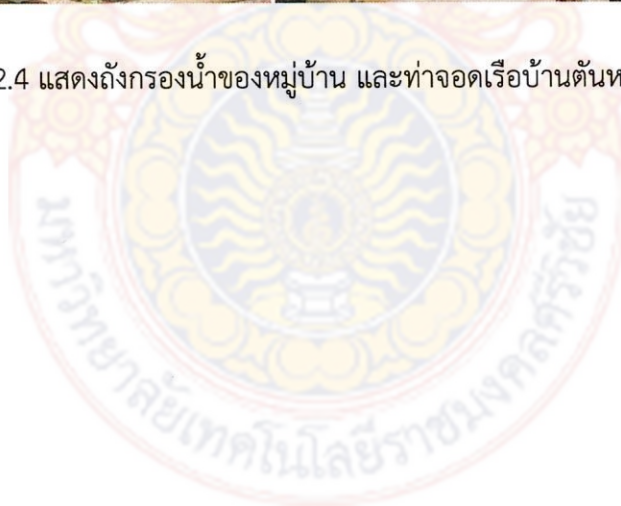

ภาพประกอบที่ 2.3 แสดงทางหมู่บ้านบ้านต้นหยงกาโบย

ส่วนบริเวณนี้ทางหมู่บ้านได้กันดินไว้เพื่อกักขังน้ำ ในการทำน้ำจืด ลักษณะบ้านที่อยู่ติดกับทะเล ซึ่งมีอาชีพประมงน้ำเค็ม

ภาพประกอบที่ 2.4 แสดงถังกรองน้ำของหมู่บ้าน และท่าจอดเรือบ้านต้นหยงกาโบย

บทที่ 3

ลักษณะเรือนพื้นถิ่น ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล

จากการศึกษาเรือนพื้นถิ่น ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล ซึ่งในเกาะปยุประกอบไปด้วย 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 2 บ้านตันหยงกาโบย และหมู่ 3 บ้านปยุ ส่วนหมู่ 1 จะแยกออกไปต่างหาก ชื่อเกาะยาว มีธรรมชาติเป็นป่าชายเลน และป่าโกงกาง จากกรณีศึกษาเรือนพื้นถิ่น จะแบ่งออกเป็น 2 หมู่บ้าน ดังนี้

- กรณีศึกษา 3.1 บ้านปยุ ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้ศึกษาเรือนที่มีอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป ที่มีลักษณะแบบเรือนพื้นถิ่นไว้ดังนี้

- กรณีศึกษา 3.1.1 บ้านเลขที่ 117 หมู่ 3 บ้านปยุ ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล
- กรณีศึกษา 3.1.2 บ้านเลขที่ 175 หมู่ 3 บ้านปยุ ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล
- กรณีศึกษา 3.1.3 บ้านเลขที่ 139 หมู่ 3 บ้านปยุ ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล
- กรณีศึกษา 3.1.4 บ้านเลขที่ 5 หมู่ 3 บ้านปยุ ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล
- กรณีศึกษา 3.1.5 บ้านเลขที่ 29/3 หมู่ 3 บ้านปยุ ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล

- กรณีศึกษา 3.2 บ้านตันหยงกาโบย ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล ซึ่งมีบ้านพักอาศัย ประมาณ 70 ครัวเรือน ผู้วิจัยได้ศึกษาเรือนที่มีอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป ที่มีลักษณะแบบเรือนพื้นถิ่นไว้ดังนี้

- กรณีศึกษา 3..2.1 บ้านเลขที่ 92 หมู่ 2 บ้านตันหยงกาโบย ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล
- กรณีศึกษา 3..2.2 บ้านเลขที่ 35 หมู่ 2 บ้านตันหยงกาโบย ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล
- กรณีศึกษา 3..2.3 บ้านเลขที่ 62 หมู่ 2 บ้านตันหยงกาโบย ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล
- กรณีศึกษา 3..2.4 บ้านเลขที่ 47 หมู่ 2 บ้านตันหยงกาโบย ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล
- กรณีศึกษา 3..2.5 บ้านเลขที่ 147 หมู่ 2 บ้านตันหยงกาโบย ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล
- กรณีศึกษา 3..2.6 บ้านเลขที่ 113 หมู่ 2 บ้านตันหยงกาโบย ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล

ภาพประกอบที่ 3.1 แสดงแผนที่ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล

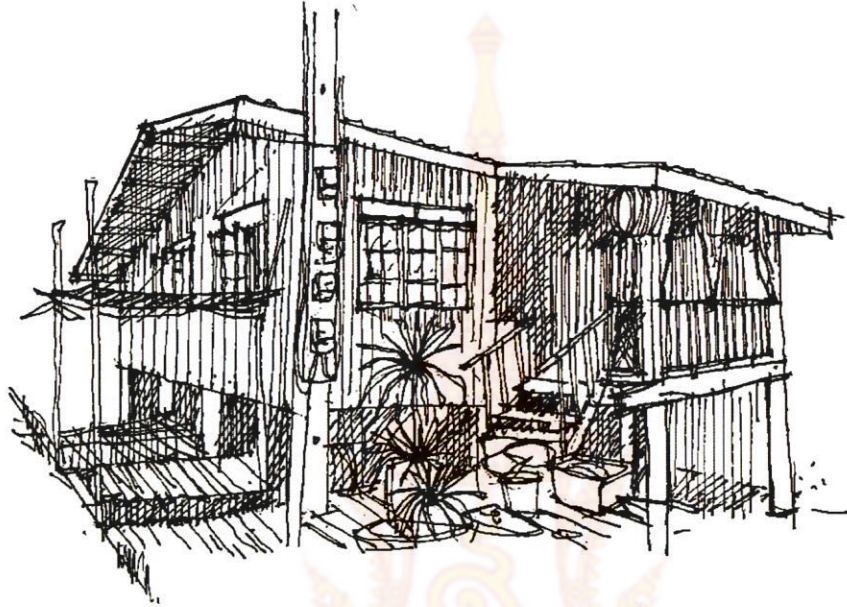
3.1 เรือนพื้นถิ่นบ้านปยู ตำบลปยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

กรณีศึกษา 3.1.1. บ้านเลขที่ 117 หมู่ 3 บ้านปยู ตำบลปยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

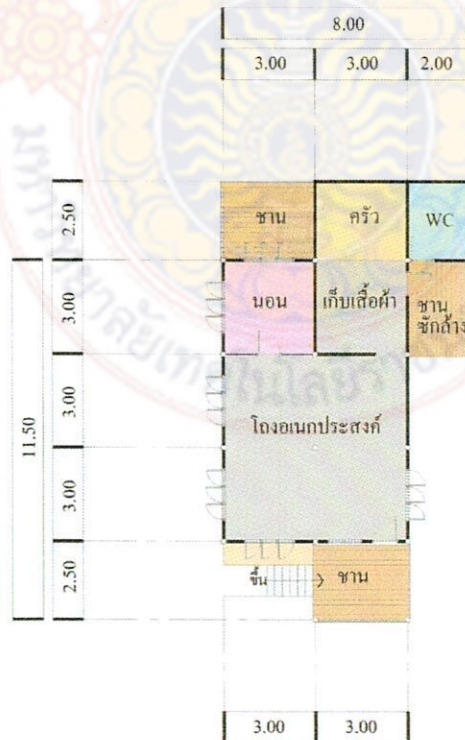
เจ้าของบ้านชื่อ นางลำพิ่ง วงเจียน

อายุ - ปี

เรือนสร้างเมื่อ 10 ปี

ภาพประกอบที่ 3.2 แสดงรูปทัศนียภาพภายนอก
กรณีศึกษา 3.1.1. บ้านเลขที่ 117 หมู่ 3 บ้านปยู ตำบลปยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

ภาพประกอบที่ 3.3 แสดงแปลนพื้น
กรณีศึกษา 3.1.1. บ้านเลขที่ 117 หมู่ 3 บ้านปยู ตำบลปยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

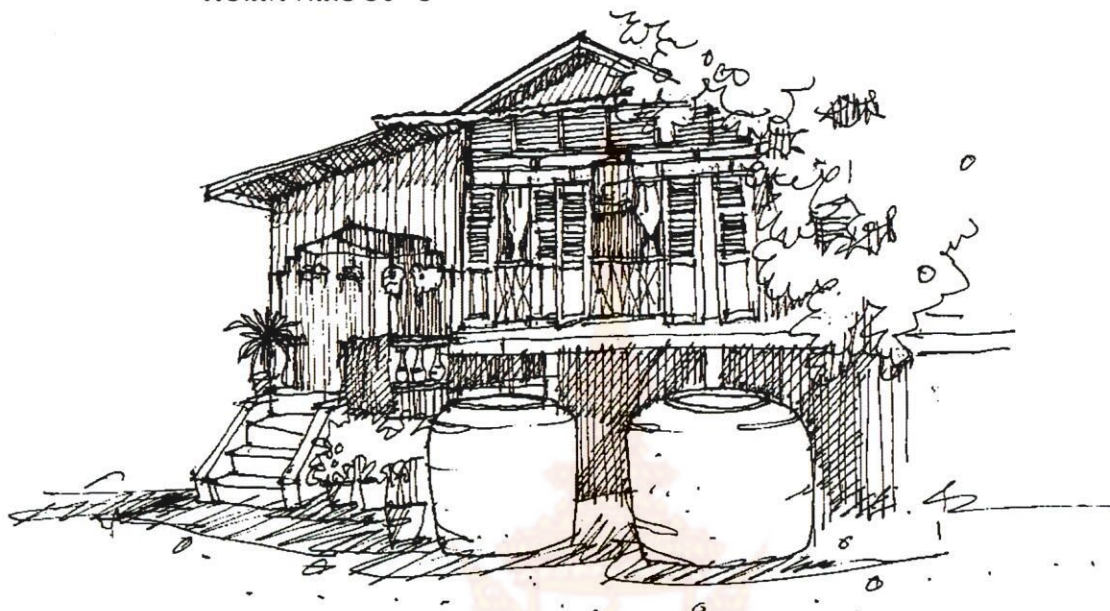

ภาพประกอบที่ 3.4 แสดงบริเวณโดยรอบของเรือน

ภาพประกอบที่ 3.5 แสดงพื้นที่ใช้สอยภายในตัวเรือน

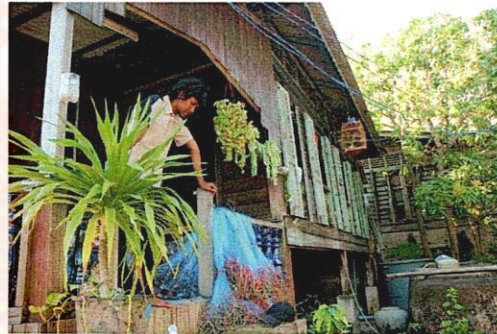
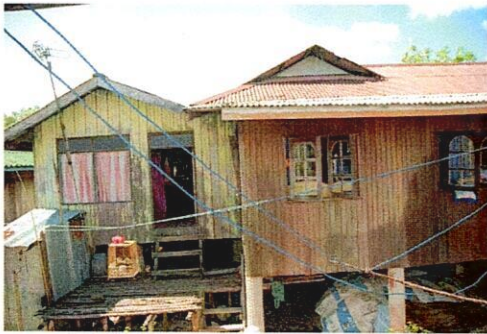
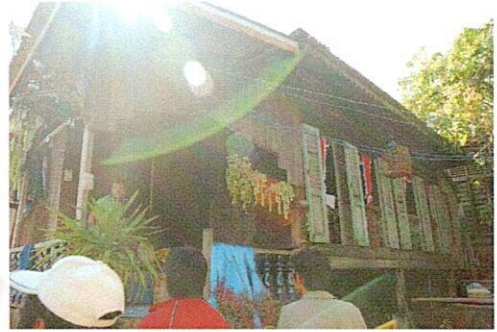
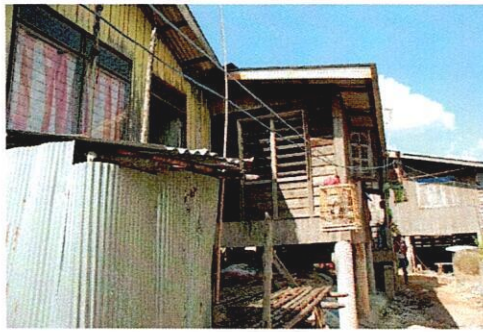
กรณีศึกษา 3.1.2 บ้านเลขที่ 175 หมู่ 3 บ้านปยู ตำบลปยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล
 เจ้าของบ้านชื่อ นางอารีพูน โตะดิน
 อายุ - ปี
 เรือนสร้างเมื่อ 50 ปี

ภาพประกอบที่ 3.6 แสดงทัศนียภาพภายนอก
 กรณีศึกษา 3.1.2 บ้านเลขที่ 175 หมู่ 3 บ้านปยู ตำบลปยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

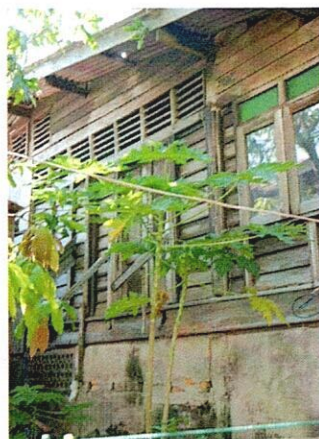
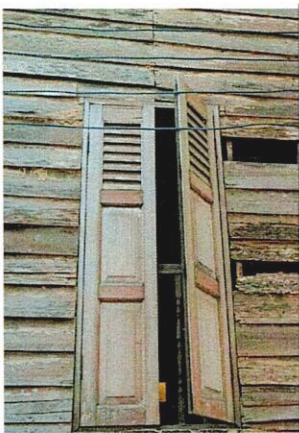
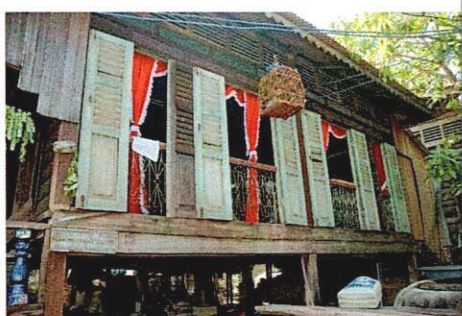
ภาพประกอบที่ 3.7 แสดงแปลนพื้น
 กรณีศึกษา 3.1.2 บ้านเลขที่ 175 หมู่ 3 บ้านปยู ตำบลปยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

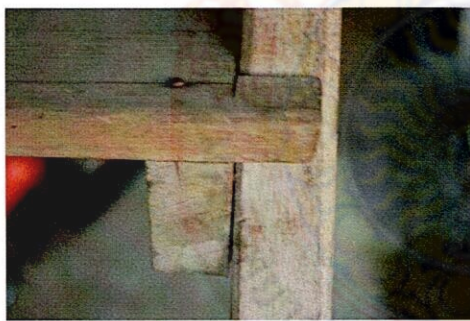
ภาพประกอบที่ 3.8 แสดงบริเวณรอบๆ ตัวเรือน

ภาพประกอบที่ 3.9 แสดงพื้นที่ใช้สอยภายในตัวเรือน

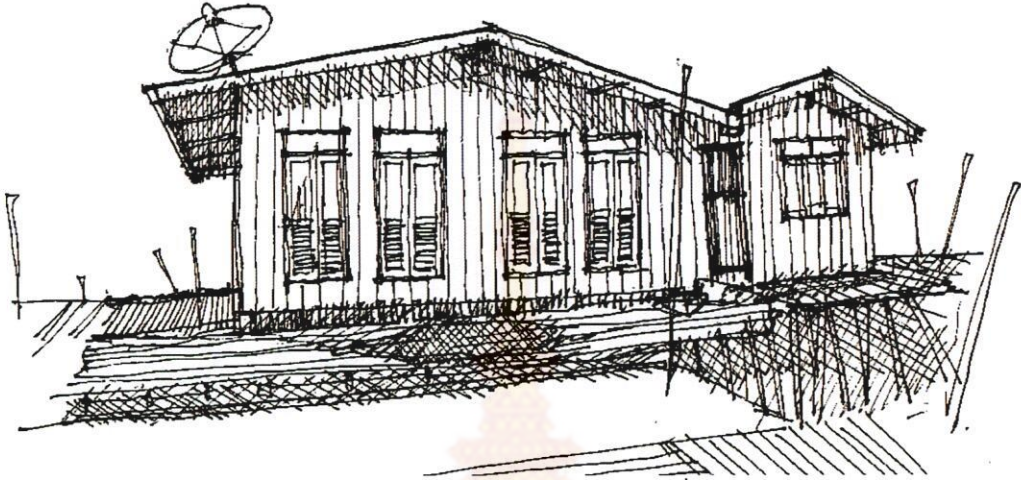

ภาพประกอบที่ 3.10 แสดงประตู่ - หน้าต่างของเรือน

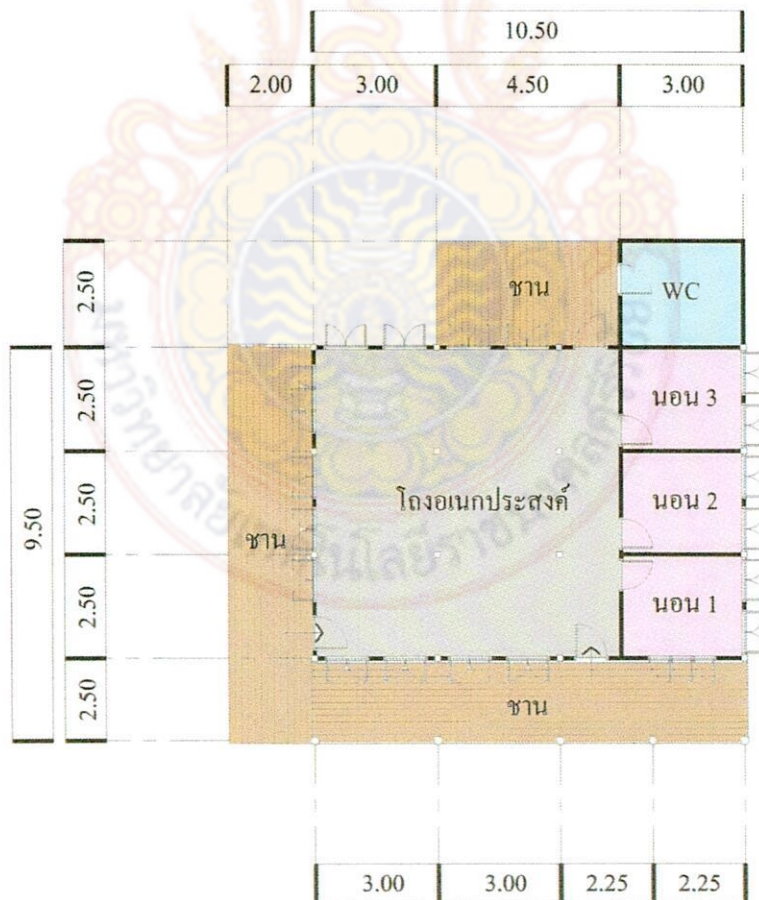

ภาพประกอบที่ 3.11 แสดงการเข้าไม้

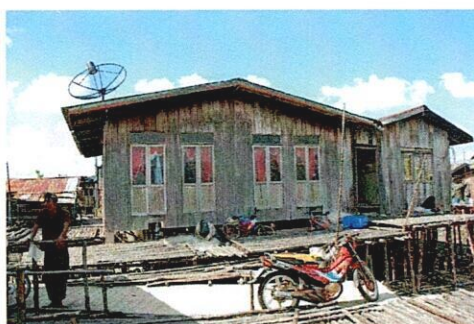
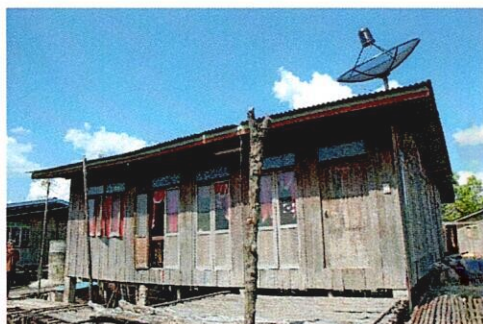
กรณีศึกษา 3.1.3 บ้านเลขที่ 139 หมู่ 3 บ้านปยู ตำบลปยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล
 เจ้าของบ้านชื่อ นางอารีพูน โต๊ะดิน
 อายุ 65 ปี
 เรือนสร้างเมื่อประมาณ 50 ปี

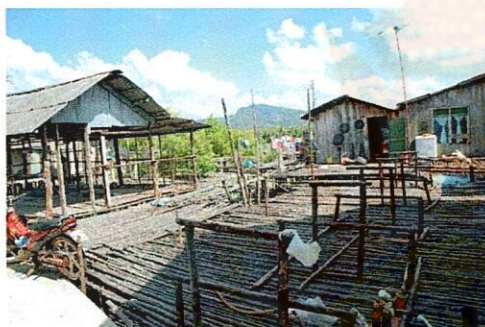
ภาพประกอบที่ 3.12 แสดงทัศนียภาพภายนอก
 กรณีศึกษา 3.1.3 บ้านเลขที่ 139 หมู่ 3 บ้านปยู ตำบลปยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

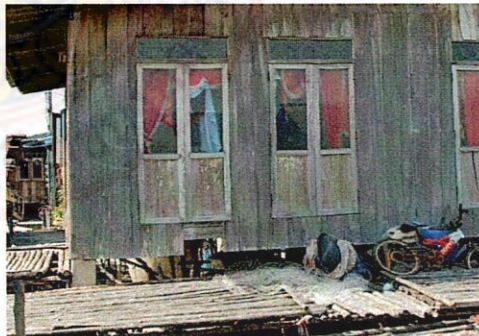
ภาพประกอบที่ 3.13 แสดงแปลนพื้น
 กรณีศึกษา 3.1.3 บ้านเลขที่ 139 หมู่ 3 บ้านปยู ตำบลปยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

ภาพประกอบที่ 3.14 แสดงรูปด้านของเรือน

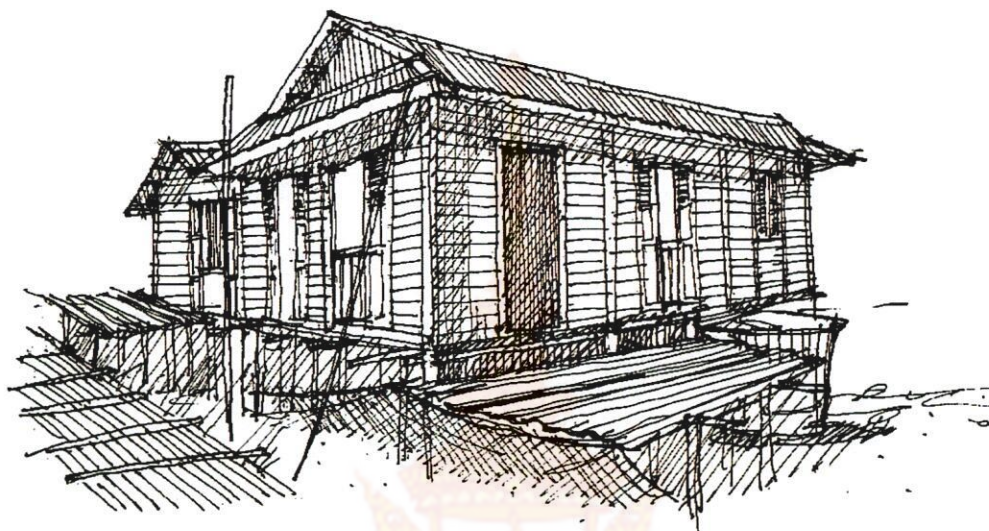

ภาพประกอบที่ 3.15 แสดงบริเวณโดยรอบของเรือน

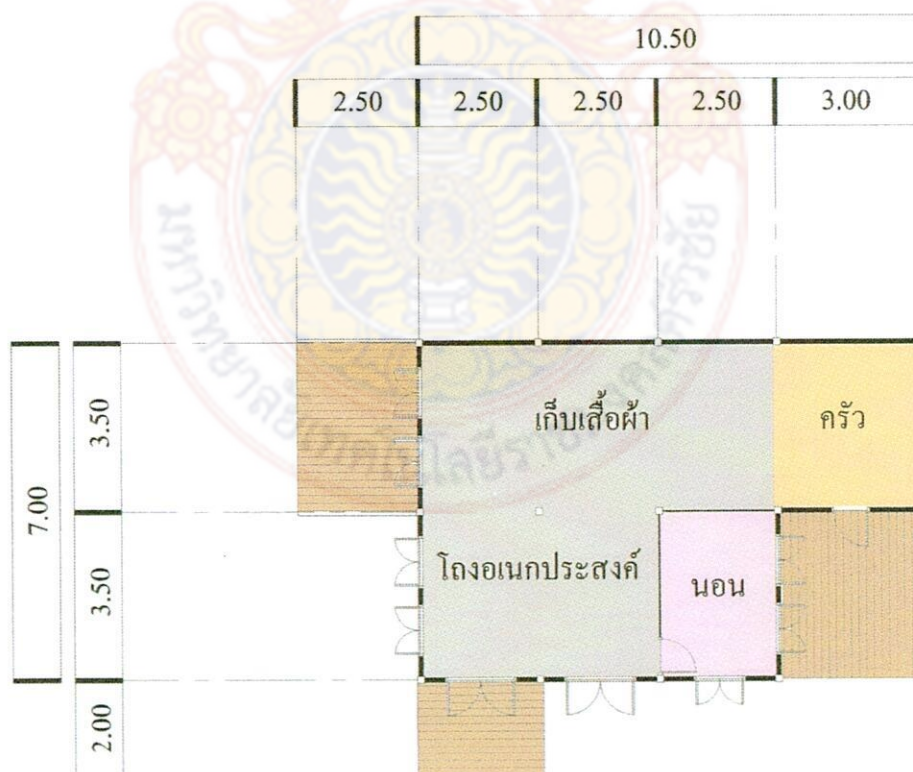

ภาพประกอบที่ 3.16 แสดงทางเดินรอบๆ ตัวเรือน

กรณีศึกษา 3.1.4 บ้านเลขที่ 5 หมู่ 3 บ้านปุย ตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล
 เจ้าของบ้านชื่อ นางสาวเจาะราณี โต๊ะดิน
 อายุ 56 ปี
 เรือนสร้างเมื่อประมาณ 35 ปี

ภาพประกอบที่ 3.17 แสดงทัศนียภาพภายนอก
 กรณีศึกษา 3.1.4 บ้านเลขที่ 5 หมู่ 3 บ้านปุย ตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

ภาพประกอบที่ 3.18 แสดงแปลน
 กรณีศึกษา 3.1.4 บ้านเลขที่ 5 หมู่ 3 บ้านปุย ตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

ภาพประกอบที่ 3.19 แสดงเกลียวด้านข้างของเรือน. ชายคายื่น และองค์ประกอบส่วนหลังคา

ภาพประกอบที่ 3.20 แสดงพื้นที่ภายในเรือนและช่องลมเหนือประตู

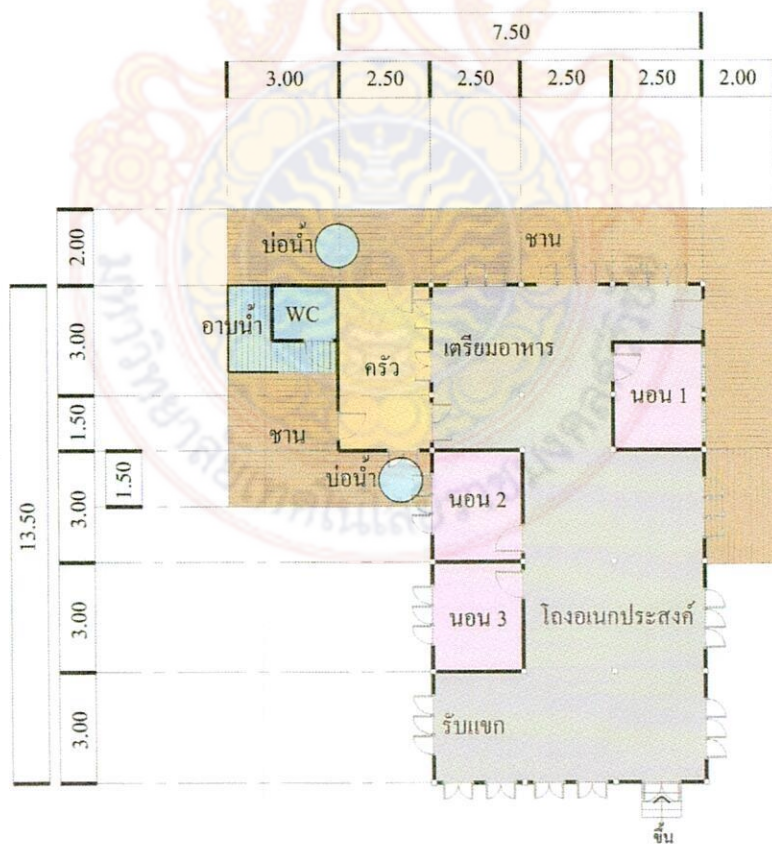

ภาพประกอบที่ 3.21 แสดงคอสอง, ประตูหน้าต่าง, มุมฝาผนัง และพื้นที่ภายในตัวเรือน

กรณีศึกษา 3.1.5 บ้านเลขที่ 29/3 หมู่ 3 บ้านปยู ตำบลปยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล
 เจ้าของบ้านชื่อ นางไล็บ โต๊ะดิน
 อายุ 65 ปี
 เรือนสร้างเมื่อประมาณ 58 ปี

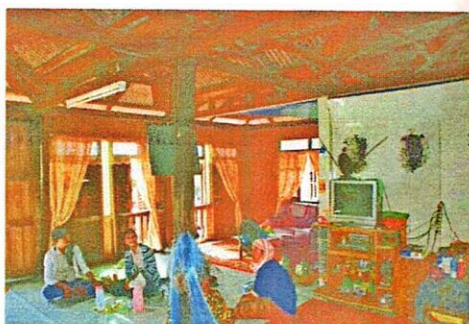
ภาพประกอบที่ 3.22 แสดงทัศนียภาพภายนอก
 กรณีศึกษา 3.1.5 บ้านเลขที่ 29/3 หมู่ 3 บ้านปยู ตำบลปยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

ภาพประกอบที่ 3.23 แสดงแปลนพื้น
 กรณีศึกษา 3.1.5 บ้านเลขที่ 29/3 หมู่ 3 บ้านปยู ตำบลปยู อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

ภาพประกอบที่ 3.24 แสดงบริเวณด้านหน้า และบริเวณโดยรอบของเรือน

ภาพประกอบที่ 3.25 แสดงพื้นที่ใช้สอยภายในตัวเรือน

ภาพประกอบที่ 3.26 แสดงบันไดไม้ และตีนเสาคอนกรีต

ภาพประกอบที่ 3.27 แสดงประตู - หน้าต่างของเรือน

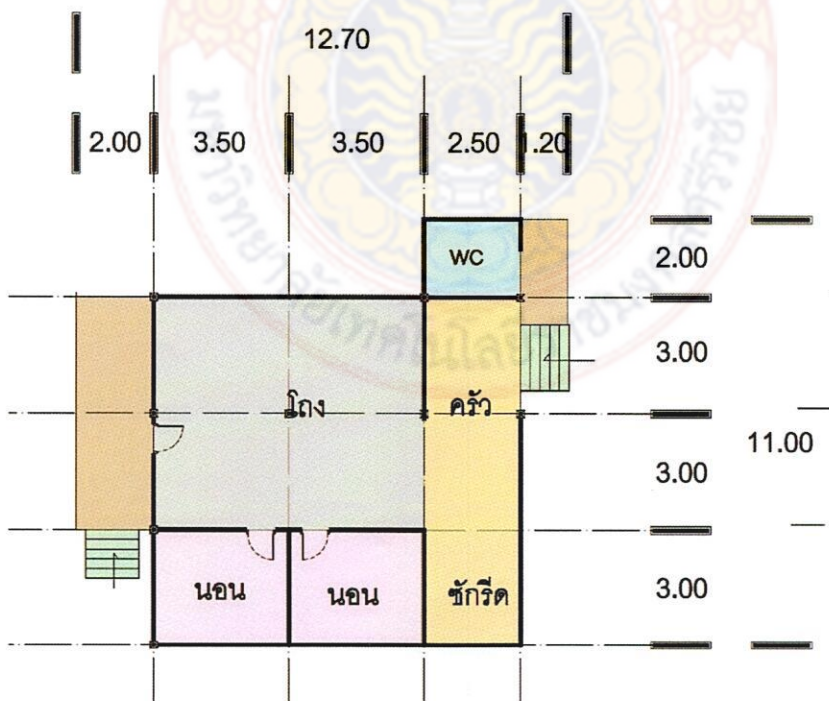
ภาพประกอบที่ 3.28 แสดงองค์ประกอบโครงสร้างหลังคา

3.2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล

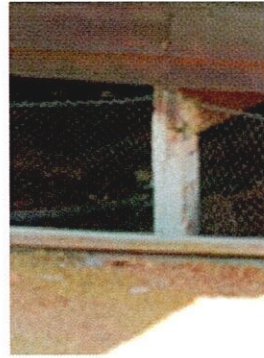
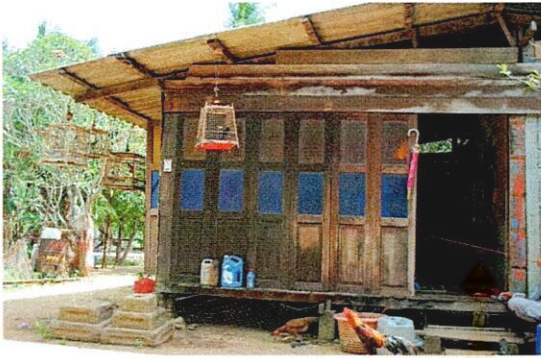
กรณีศึกษา 3.2.1. บ้านเลขที่ 92 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล
 เจ้าของบ้านชื่อ นายแมะ เหม่ดิน
 อายุ 54 ปี
 สร้างเมื่อประมาณ 50 ปี
 มีสมาชิกทั้งหมด 8 คน

ภาพประกอบที่ 3.29 แสดงทัศนียภาพภายนอก
 กรณีศึกษา 3.2.1 บ้านเลขที่ 92 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล

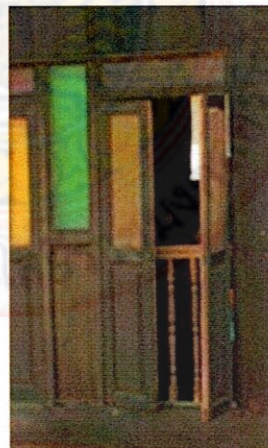
ภาพประกอบที่ 3.30 แสดงแปลนพื้น
 กรณีศึกษา 3.2.1 บ้านเลขที่ 92 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล

ภาพประกอบที่ 3.31 แสดงบริเวณด้านหลังเรือน และตีนเสาคอนกรีต

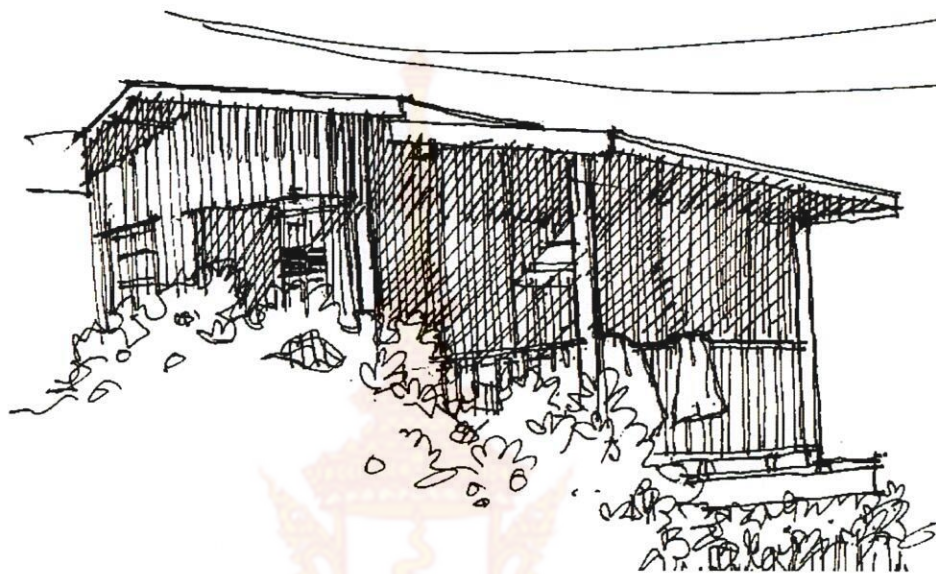

ภาพประกอบที่ 3.32 แสดงโครงสร้างหลังคาไม้ และกระเบื้องมุงหลังคา

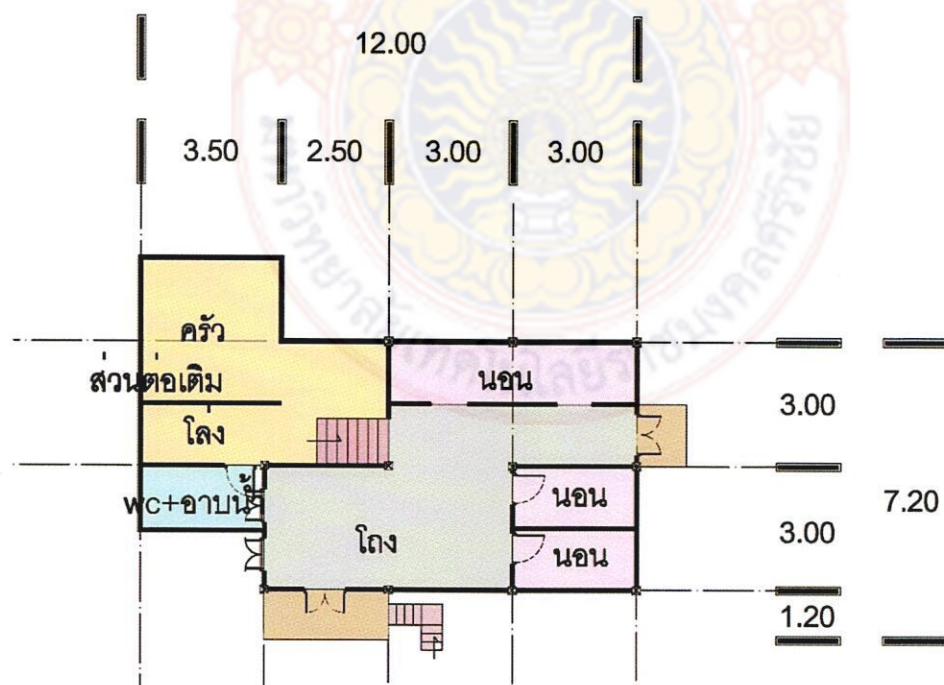

ภาพประกอบที่ 3.33 แสดงประตู, หน้าต่างของเรือน

กรณีศึกษา 3.2.2 บ้านเลขที่ 35 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล
 เจ้าของบ้านชื่อ นายอัสแมน ปุนยัง
 อายุ 50 ปี
 เรือนสร้างเมื่อประมาณ 70 ปี
 มีสมาชิกทั้งหมด 7 คน

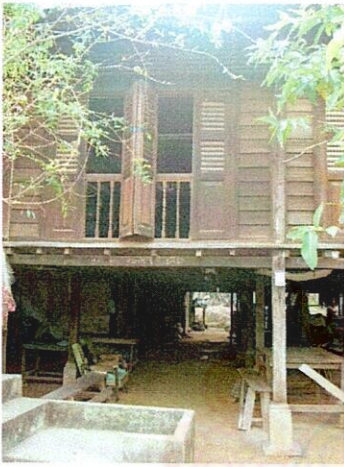
ภาพประกอบที่ 3.34 แสดงทัศนียภาพภายนอก
 กรณีศึกษา 3.2.2 บ้านเลขที่ 35 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล

ภาพประกอบที่ 3.35 แสดงแปลนพื้น
 กรณีศึกษา 3.2.2 บ้านเลขที่ 35 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล

ภาพประกอบที่ 3.36 แสดงบริเวณโดยรอบของเรือน

ภาพประกอบที่ 3.37 แสดงบริเวณหน้าต่างเป็น
หน้าต่างแบบบานยาวถึงพื้น และมีราวกัน

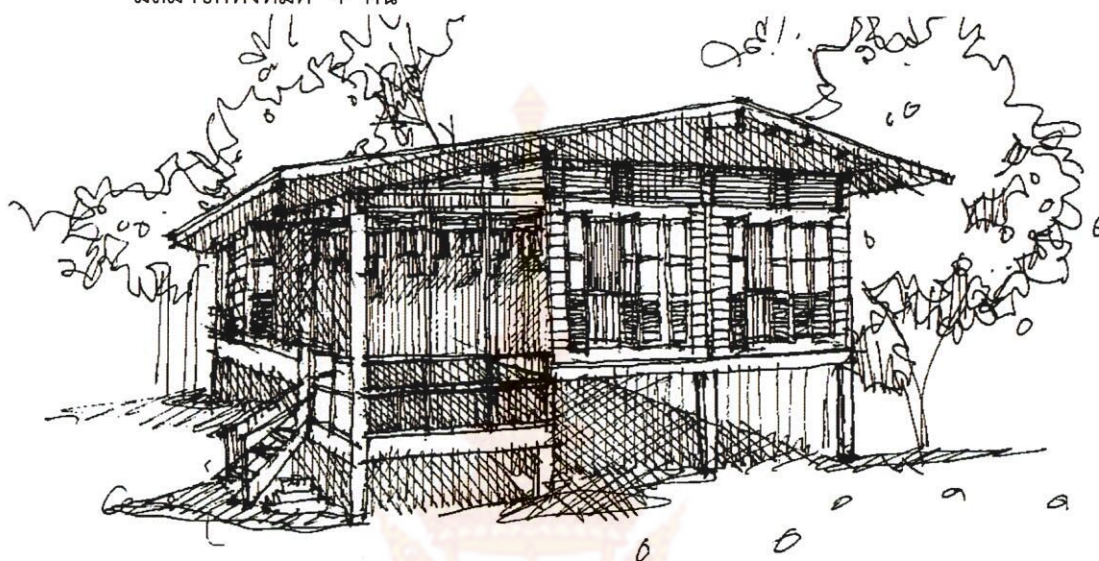
ภาพประกอบที่ 3.38 แสดงบนขอบหน้าต่างมี
ช่องแสงนิยมใช้กระจกเป็นสี

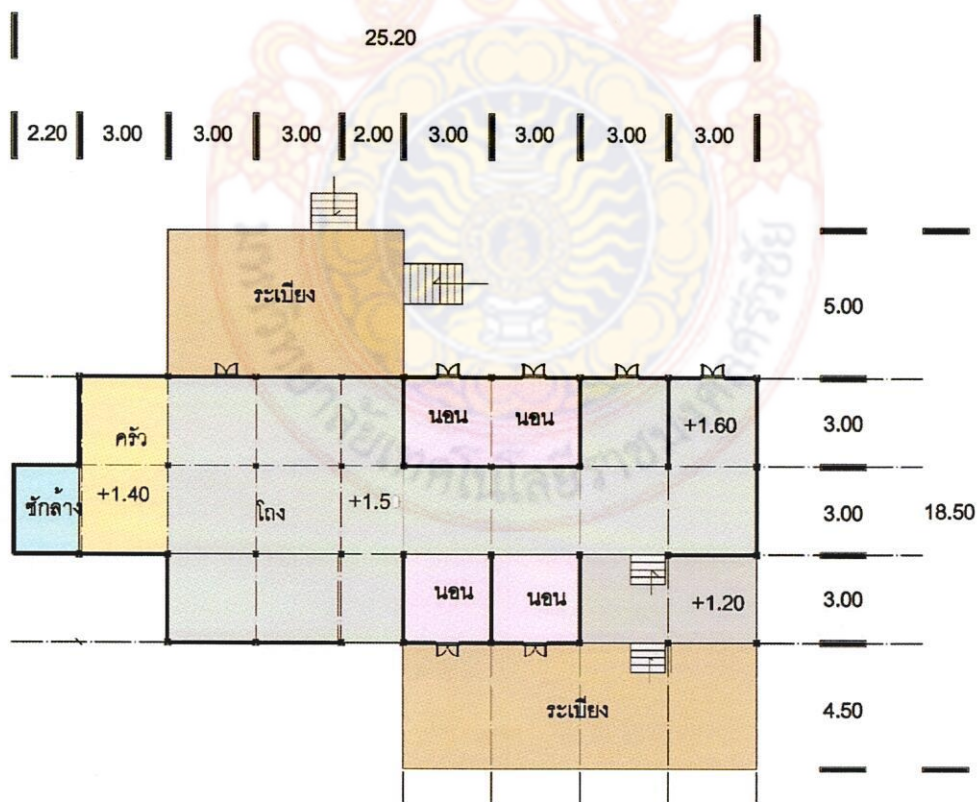
ภาพประกอบที่ 3.39 แสดงด้านหน้าบ้านได้
ทางขึ้นบ้าน

ภาพประกอบที่ 3.40 แสดงเสาและฐานไม่ยึดติดกับ
พื้นสามารถเคลื่อนย้ายได้

กรณีศึกษา 3.2.3 บ้านเลขที่ 62 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล
 เจ้าของบ้านชื่อ นายสมาน เตะปุย
 อายุ 47 ปี
 เรือนสร้างเมื่อประมาณ 80 ปี
 มีสมาชิกทั้งหมด 4 คน

ภาพประกอบที่ 3.41 แสดงทัศนียภาพภายนอก
 กรณีศึกษา 3.2.3 บ้านเลขที่ 62 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล

ภาพประกอบที่ 3.42 แสดงแปลนพื้น
 กรณีศึกษา 3.2.3 บ้านเลขที่ 62 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล

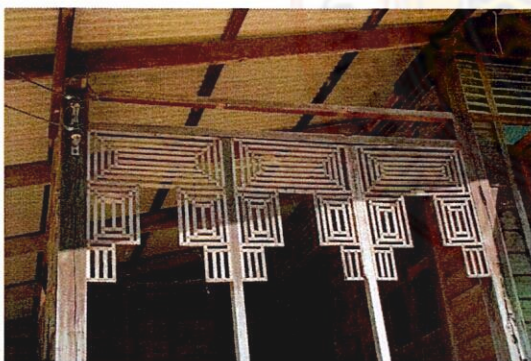
ภาพประกอบที่ 3.43 แสดงส่วนด้านข้างของเรือน

ภาพประกอบที่ 3.44 แสดงส่วนด้านหลังของเรือน

ภาพประกอบที่ 3.45 แสดงบริเวณรอบๆ ตัวเรือน

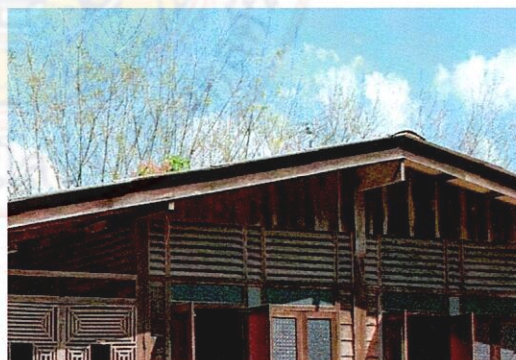
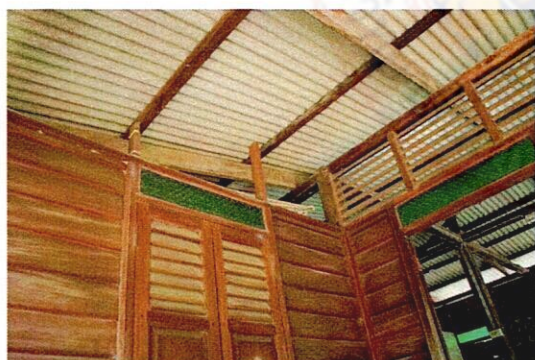
ภาพประกอบที่ 3.46 แสดงการตกแต่งลวดลาย และแสดงหน้าต่างมีกระจกลี

ภาพประกอบที่ 3.47 แสดงหน้าต่างแบบยาวจรดพื้น และตีนเสา, เสาคอนกรีตไม่ได้ฝังลงดิน

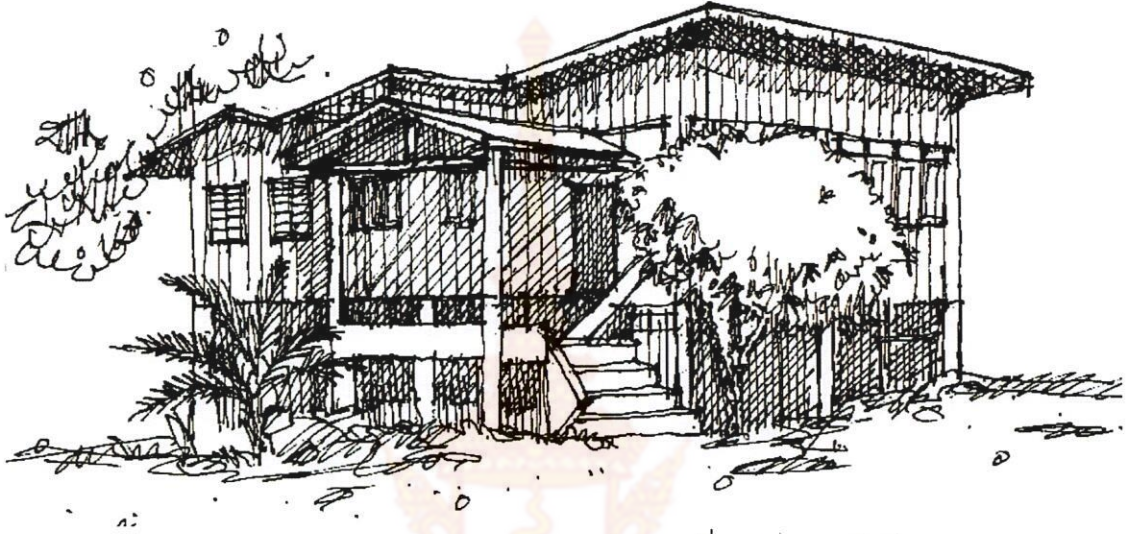

ภาพประกอบที่ 3.48 แสดงห้องน้ำจะอยู่นอกตัวเรือน และภาพแสดงบ่อน้ำ

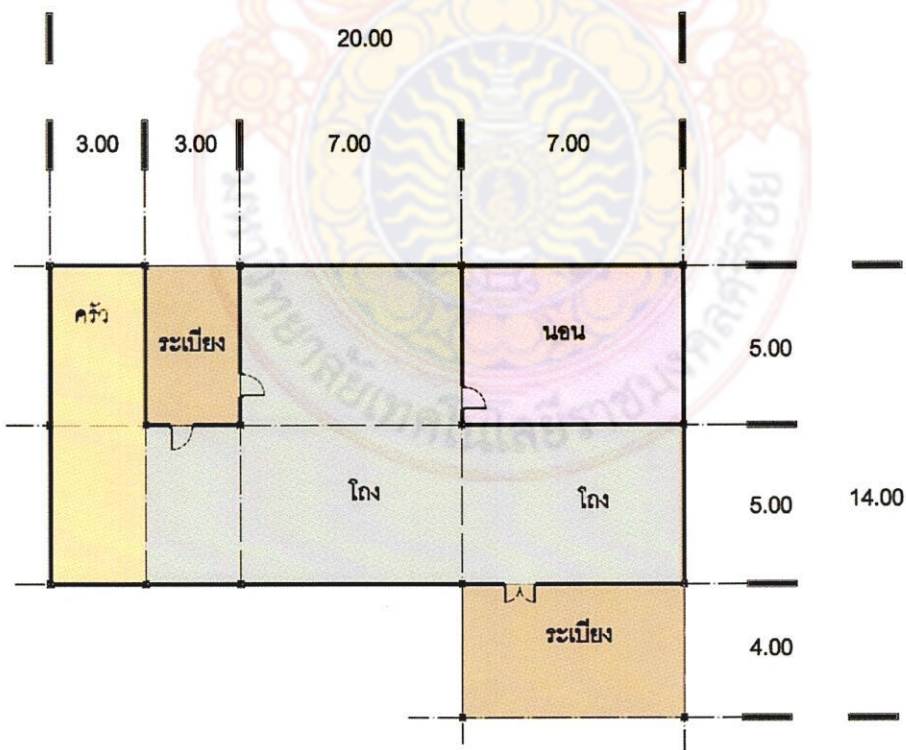

ภาพประกอบที่ 3.49 แสดงผนังไม้กระดานตีซ้อนเกล็ดแนวนอน และบริเวณคอสอง ไม้ระแนงแนวนอน

กรณีศึกษา 3.2.4 บ้านเลขที่ 47 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล
 เจ้าของบ้านชื่อ นายตัน หิมะ
 อายุ 61 ปี
 เรือนสร้างเมื่อประมาณ 60 ปี
 มีสมาชิกทั้งหมด 4 คน

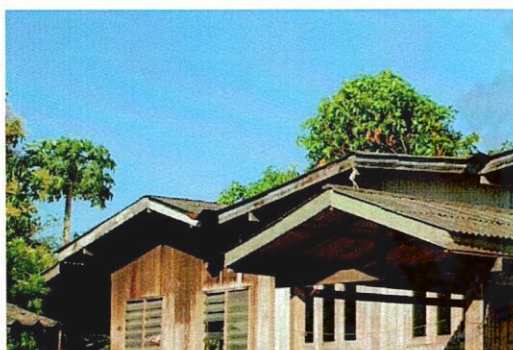
ภาพประกอบที่ 3.50 แสดงทัศนียภาพภายนอก
 กรณีศึกษา 3.2.4 บ้านเลขที่ 47 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล

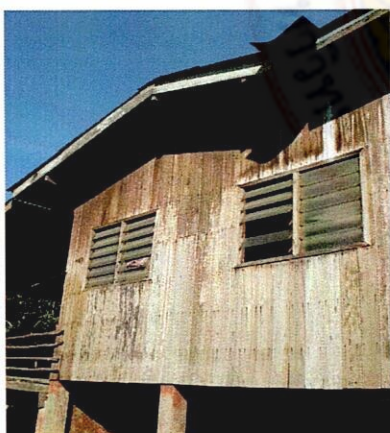
ภาพประกอบที่ 3.51 แสดงแปลนพื้น
 กรณีศึกษา 3.2.4 บ้านเลขที่ 47 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล

ภาพประกอบที่ 3.52 แสดงหน้าต่าง และฝาผนังไม้

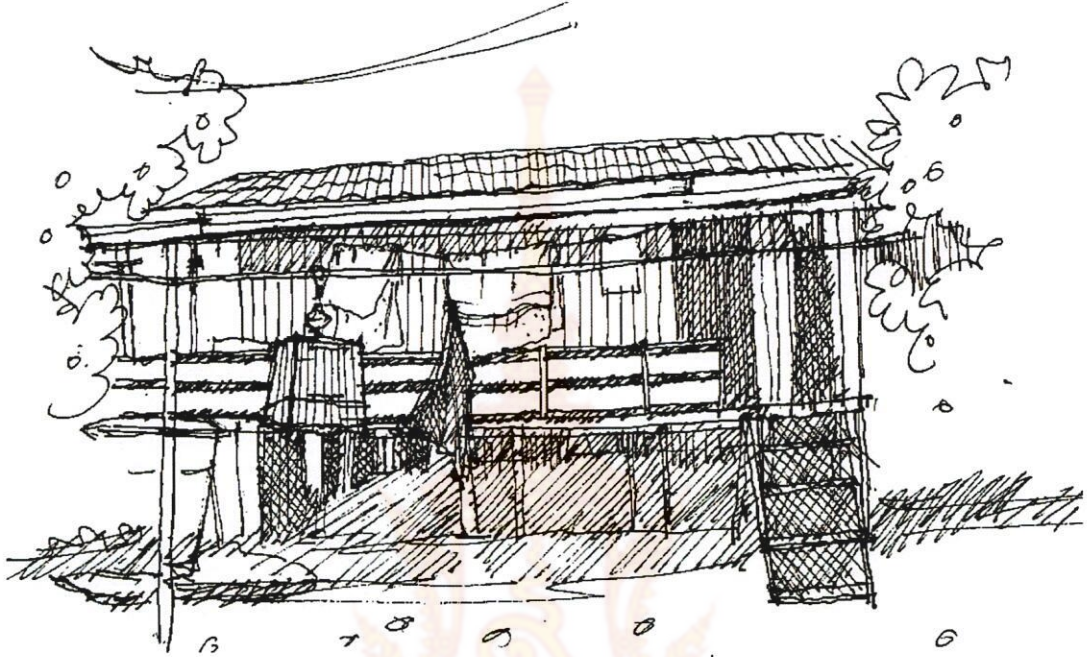

ภาพประกอบที่ 3.53 แสดงส่วนหลังคา

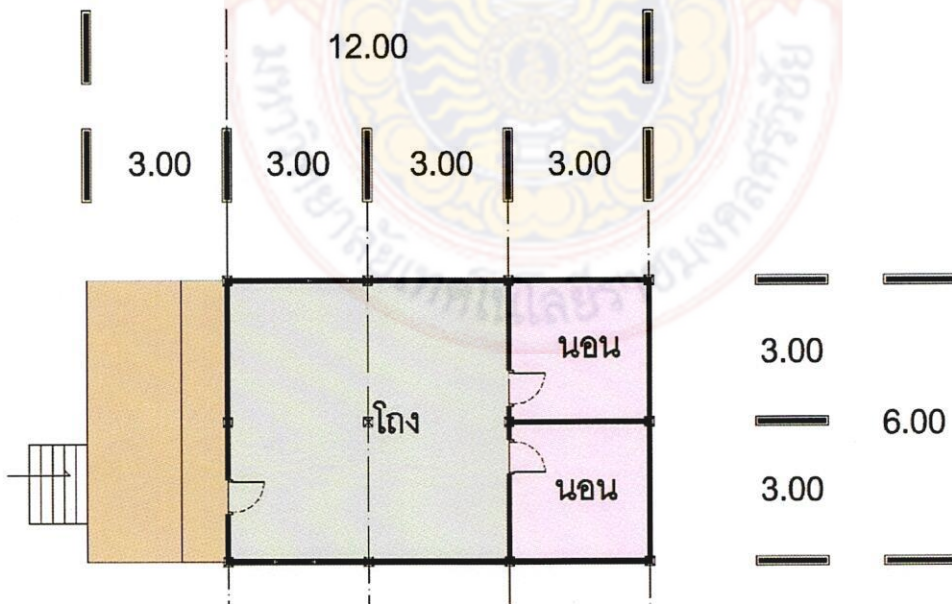
ภาพประกอบที่ 3.54 แสดงหน้าต่างบานเกล็ด และบันไดคอนกรีต

กรณีศึกษา 3.2.5 บ้านเลขที่ 147 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล
 เจ้าของบ้านชื่อ นางแจ๊ะปุยหง โต๊ะดิน
 อายุ 63 ปี
 เรือนสร้างเมื่อประมาณ 40 ปี
 มีสมาชิกทั้งหมด 3 คน

ภาพประกอบที่ 3.55 แสดงทัศนียภาพภายนอก

กรณีศึกษา 3.2.5 บ้านเลขที่ 147 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล

ภาพประกอบที่ 3.56 แสดงแปลนพื้น

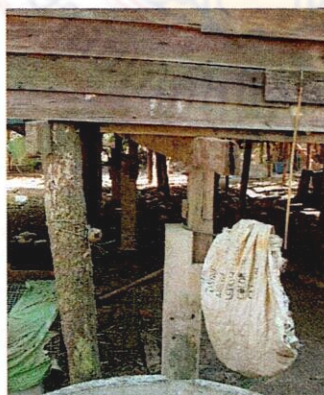
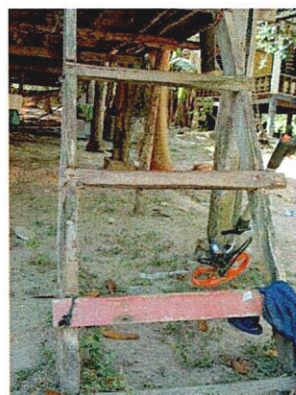
กรณีศึกษา 3.2.5 บ้านเลขที่ 147 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล

ภาพประกอบที่ 3.57 แสดงพื้นที่ใช้สอยด้านหน้าของตัวเรือน และบริเวณครัว

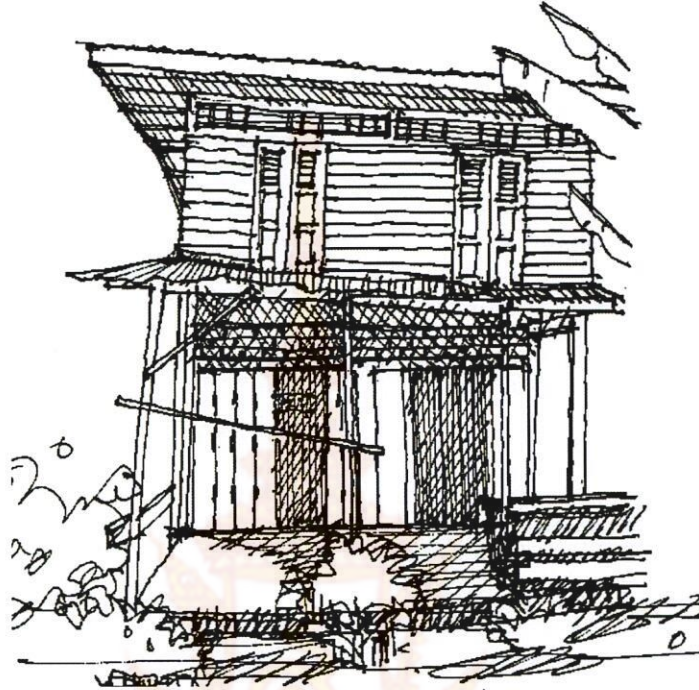

ภาพประกอบที่ 3.58 แสดงผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอน และตีนเสาคอนกรีต

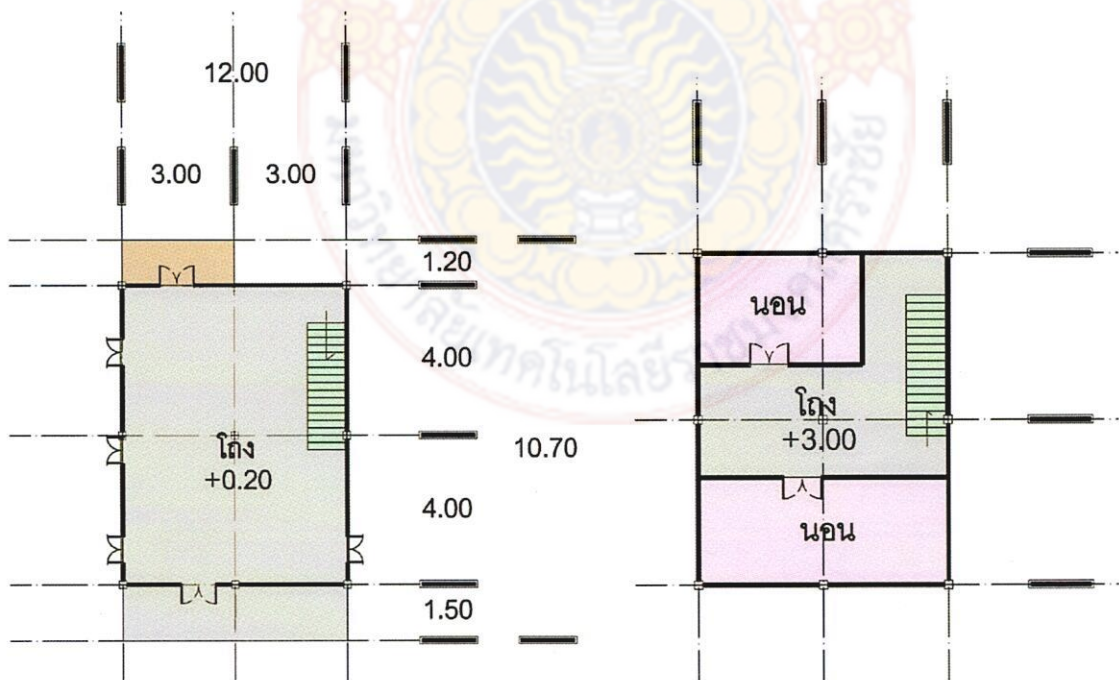
ภาพประกอบที่ 3.59 แสดงบันไดทางขึ้นเรือน, ใต้ถุนเรือน และส่วนหลังคาบริเวณรางรับน้ำฝน

กรณีศึกษา 3.2.6 บ้านเลขที่ 113 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล
 เจ้าของบ้านชื่อ นายอารีย์ โต๊ะดิน
 สถานะ เป็นบ้านร้าง
 สร้างเมื่อประมาณ 50 ปี

ภาพประกอบที่ 3.60 แสดงทัศนียภาพภายนอก

กรณีศึกษา 3.2.6 บ้านเลขที่ 113 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล

ภาพประกอบที่ 3.61 แสดงแปลนพื้น

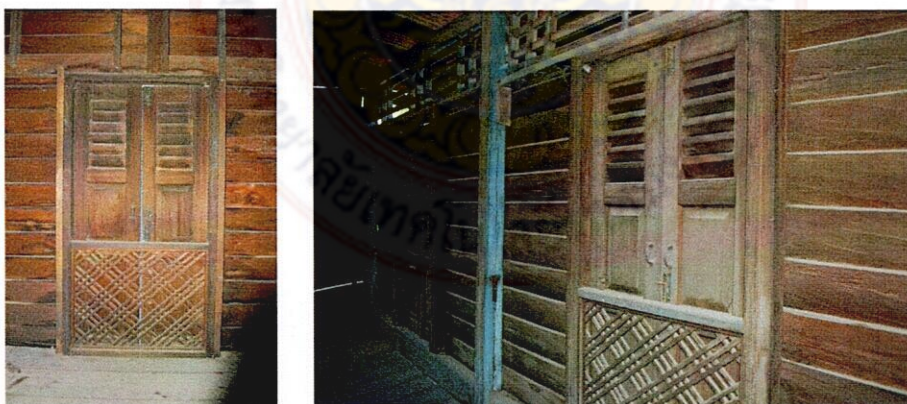
กรณีศึกษา 3.2.6 บ้านเลขที่ 113 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล

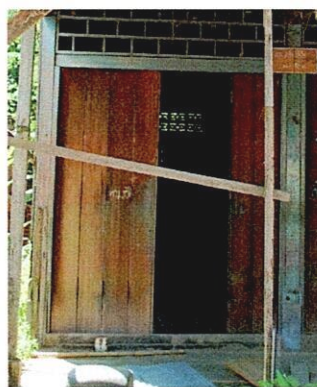
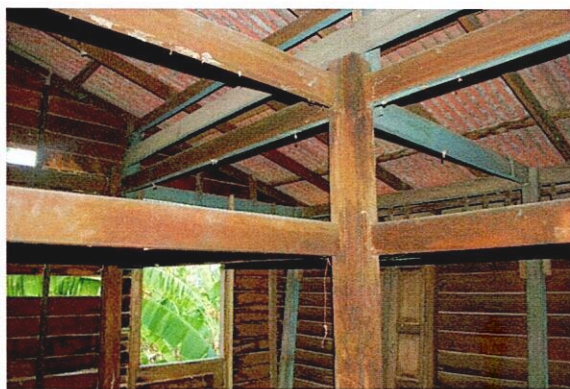
ภาพประกอบที่ 3.62 แสดงผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอน และลวดลายบริเวณคอสองชั้นล่าง

ภาพประกอบที่ 3.63 แสดงลวดลายบริเวณคอสองชั้นบน และบานหน้าต่างชั้นบน

ภาพประกอบที่ 3.64 แสดงหน้าต่างแบบยาวจรดพื้น และลายขัดสานกันตงหน้าต่าง

ภาพประกอบที่ 3.65 แสดงโครงสร้างหลังคา และประตูบานเฟี้ยมชั้นล่าง

บทที่ 4

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผล

การศึกษาเรื่อง “ลักษณะเรือนพื้นถิ่น ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล” ปรากฏผลสรุปได้ดังต่อไปนี้

4.1.1. ลักษณะเรือนพื้นถิ่น ตำบลปุย

ลักษณะเรือนพื้นถิ่น ตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล ประกอบไปด้วยจำนวน 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 2 บ้านตันหยงกาโบย และหมู่ที่ 3 บ้านปุย ซึ่งสรุปผลในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ 3 ประเด็นคือ องค์ประกอบของเรือน การใช้พื้นที่ของเรือน และกรรมวิธีในการสร้าง

4.1.1.1. องค์ประกอบของเรือน ประกอบด้วย ตีนเสา เสา พื้น ผนัง ประตู-หน้าต่าง และหลังคา ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ลักษณะของตีนเสาทำด้วยคอนกรีตมีฐาน 2 ชั้นวางบนพื้นดินสูงจากพื้นดินประมาณ 0.70-1.70 ม. เสาเรือนมีทั้งที่เป็นเสาไม้ และเสาคอนกรีตมีรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีการตกแต่งขอบบัวเพิ่มความสวยงาม

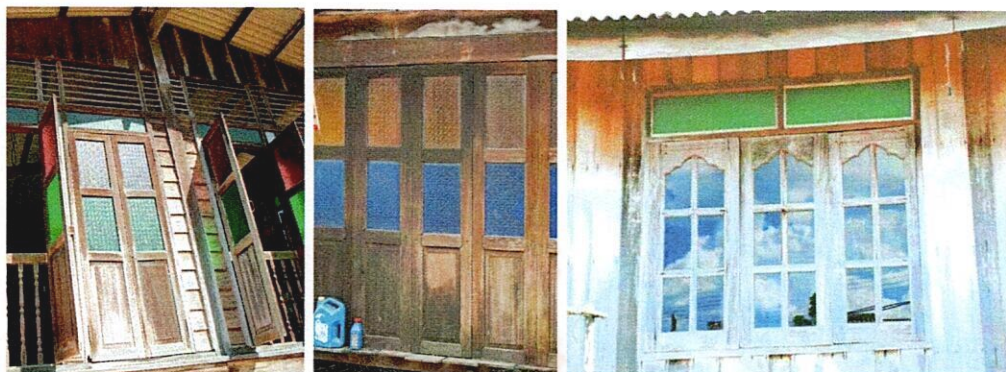
ภาพประกอบที่ 4.1 แสดงตีนเสาคอนกรีตเรือนพื้นถิ่นตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล

พื้นภายในตัวเรือนจะปูด้วยไม้ ส่วนในส่วนท้องน้ำ และชานหน้าเรือน (บางหลังจะเทด้วยคอนกรีต) ท้องน้ำในบางหลังก็แยกออกจากตัวเรือน ผนัง บางหลังเป็นผนังไม้กระดานตีซ้อนเกล็ดแนวนอนบางหลังตีเป็นแนวตั้ง ประตู มีทั้งประตูบานเปิดคู่ บานเปิดเดี่ยว และบานเฟี้ยม ทำด้วยไม้ มีช่องลมและเว้นช่องแสงโดยกระจกตกแต่งร่วมกับบานประตู บางหลังมีการใช้บานเกล็ดกระจก

ภาพประกอบที่ 4.2 แสดงผนังเรือนพื้นถิ่นตำบลปุย อำเภอมือง จังหวัดสตูล

หน้าต่างเป็นหน้าต่างไม้บานเปิดคู่ บานเปิดเดี่ยว 3 ช่อง มีการตกแต่งด้วยกระจกสี หน้าต่างเป็นยาว และสลักลายการถักสาน ซึ่งได้รับค่านิยม และอิทธิพลจากประเทศมาเลเซีย ยังมีลูกกรง ไม้หล่าวโอนเป็นไม้ซี่ๆ ตีเว้นระยะแนวทะแยง หรือลายถักสานสวยงาม

ภาพประกอบที่ 4.3 แสดงหน้าต่างที่ใช้กระจกสี

หลังคาส่วนใหญ่เป็นหลังคาทรงจั่ว และเพิง พบทรงปั้นหยาน้ำจั่ว(บลานอ) บางหลัง ใช้กระเบื้องดินเผา และความเก่าแก่เพราะได้รับอิทธิพลมาจากมาเลเซีย จากการสัมภาษณ์พบว่าเรือนที่มีหลังคาบลานอ มักจะมีลูกหลานอาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซีย เรือนที่หลังคาทรงจั่ว มักใช้กระเบื้องลอนคู่มักจะเป็นเรือนเพิง สร้างอายุเรือนยังน้อยที่ ส่วนใหญ่เรือนจะมีช่องลม ใช้ไม้ระแนงตีเว้นช่อง

ภาพประกอบที่ 4.4 แสดงรูปแบบทรงหลังคา และช่องลม

4.1.1.2. การใช้พื้นที่ของเรือน การใช้พื้นที่ของเรือนพักอาศัยชั้นเดียว มักแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่บริเวณหน้าบ้าน ใช้มักใช้เป็นพื้นที่สัญจรไปมาและพื้นที่เก็บ วางสิ่งของเช่นโถงน้ำเป็นต้น ขานหน้าบ้าน ใช้เป็นพื้นที่นั่งเล่นสนทนาระหว่างเพื่อนบ้าน และเป็นที่รับแขกของคนสนิทที่ไม่มีพิธีหรือตองอะไรมากมาย

ภาพประกอบที่ 4.5 แสดงบริเวณหน้าบ้านของเรือน

ส่วนรับแขก มักจะใช้นานๆครั้ง เพราะส่วนใหญ่จะนั่งคุยและรับแขกตรงบริเวณชานหน้าบ้าน บริเวณโถงภายในบ้านจะมีโถงใช้สำหรับเป็นทางเดิน และเป็นพื้นที่เปิดโล่งเพื่อสะดวกในการใช้สอยของพื้นที่อื่นๆ ห้องนอน ส่วนใหญ่จะมี 2 ห้อง บางหลังมีห้องเดียว ห้องนอนส่วนใหญ่จะมีการต่อเติมขึ้นในภายหลัง เพราะมีสมาชิกเพิ่มขึ้น ส่วนพื้นที่ทำครัวจะมีทั้งภายในตัวเรือนและบางหลังมีภายนอกตัวเรือนด้วย ห้องน้ำ มักจะเป็นพื้นคอนกรีตและส่วนใหญ่จะมีการปรับปรุงทั้งสิ้น บางหลังจะอยู่นอกตัวเรือน

4.1.1.3. กรรมวิธีในการสร้าง โครงสร้างและส่วนประกอบต่าง ๆ ของเรือนทำจากไม้เนื้อแข็ง กรรมวิธีการสร้างส่วนใหญ่ใช้ตะปู ก่อสร้างด้วยวิธีปกติ แต่จะมีเพียงบางหลังที่ใช้การเจาะเข้าเดือย และสอดลิ้ม

ภาพประกอบที่ 4.6 แสดงการเจาะเข้าเดือย และสอดลิ้ม

4.2 อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาเรื่อง “ลักษณะเรือนพื้นถิ่น ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล” ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะอภิปรายดังนี้

4.2.1. ผลจากการศึกษาพบว่าเรือนอาศัยในพื้นที่ตำบลปยุพบว่าเป็นเรือนไม้แบบชั้นเดียวยกพื้น ซึ่งเป็นลักษณะแบบเก่า ซึ่งถูกออกแบบ และก่อสร้างได้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเป็นอย่างดี วัสดุที่ใช้ก็เป็นวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น มีการประดับตกแต่งลวดลายที่สวยงาม ซึ่งได้รับค่านิยม และอิทธิพลส่วนใหญ่มาจากประเทศมาเลเซีย เห็นได้ชัดจากการใช้กระจกสี หน้าต่างแบบยาว และลายการฉลุสาน กรรมวิธีการสร้างเป็นภูมิปัญญาอันเนื่องมาจากพื้นที่บริเวณนี้ เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เป็นการก่อตั้งชุมชนมานานแล้ว ในช่วงแรกชุมชนแถบนี้ทำอาชีพประมงทะเลส่วนใหญ่ จึงทำให้ลักษณะของเรือนในบริเวณนี้ส่วนใหญ่เป็นหลังคาทรงปั้นหยา มีทรงจั่ว และเพิงอยู่ข้าง รูปแบบการดำรงชีพเป็นไปอย่างเรียบง่าย ลักษณะของเรือนจึงมีความเรียบง่ายตรงไปตรงมา แก้ปัญหาสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมและลงตัว

4.2.2. เรือนพื้นถิ่น ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมร่วมกันหลายประการ ซึ่งถือเป็นลักษณะเฉพาะของเรือนบริเวณนี้ ที่สำคัญ ได้แก่ การมีดินเสาคอนกรีต สามารถยกหรือเคลื่อนย้ายได้ มีเพือรองรับเสาเรือนที่เป็นไม้ไม่ให้ดินความชื้นในดินจะได้ไม่ผุพัง เป็นลักษณะเด่นของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นภาคใต้ลักษณะหนึ่ง ยกพื้นสูงเพื่อป้องกันน้ำท่วมและป้องกันสัตว์ร้าย ผนังเป็นไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวตั้ง และแนวนอน เพื่อไม่ให้ฝนไหลซึมของสู่ตัวบ้านและยังง่ายกับการรื้อถอนและเคลื่อนย้าย มีหลังคาสูงทรงปั้นหยา มุงกระเบื้องดินเผาแผ่นเล็กๆ เพื่อป้องกันการไหลย้อนของน้ำฝน และป้องกันแรงลมที่อาจพัดกระเบื้องมุงหลังคาให้หลุดออกไป บางหลังมีกาต่อเติมส่วนของหลังโดยการใส่กระเบื้องลอนมุงหลังคา ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของเรือนพื้นถิ่นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการก่อสร้างเรือนต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นเป็นอย่างมาก

4.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ลักษณะเรือนพื้นถิ่น ตำบลปยุ อำเภอมือง จังหวัดสตูล” ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

4.3.1 ควรเผยแพร่การศึกษานี้โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชน และช่างพื้นบ้าน เพื่อจะได้ข้อมูลเหล่านี้ไปปรับใช้ในการอนุรักษ์ และพัฒนาเกี่ยวกับการสร้างที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และวัฒนธรรมท้องถิ่น

4.3.2 รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเอาใจใส่อย่างจริงจัง สร้างแนวคิดให้ผู้คนในชุมชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ในฐานะเป็นสิ่งที่สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนช่วย กันอนุรักษ์ให้เป็นมรดกของชุมชนสืบไป

4.3.3 ควรมีการศึกษาลักษณะของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและคติความเชื่อของสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ในแต่ละท้องถิ่นให้กว้างขวางขึ้น

4.3.4 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบลักษณะทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น คติความเชื่อ หรือแง่มุมอื่น ๆ ของสิ่งก่อสร้างที่เป็นของชาวบ้าน และของชุมชน ซึ่งอาจเป็นการเปรียบเทียบสิ่งก่อสร้างของผู้ที่มีความเชื่อทางศาสนาที่ต่างกัน หรือผู้ที่มีความเชื่อทางศาสนาที่เหมือนกันแต่ต่างพื้นที่กันก็ได้

บรรณานุกรม

เซียว ชอบช่วย. เรือนไม้ไม้บาน 4 ภาค - ภาคใต้. เรียกข้อมูลวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2552 :

<http://www.homeloverthai.com>

บ้านทรงไทยดอทคอม. เรือนไทย4ภาค-เรือนไทยภาคใต้. เรียกข้อมูลวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2552 :

<http://bansongthai.com/content/view/84/31/>

ปิยาภรณ์ อรุมต. ภูมิปัญญาทักษิณ : เรือนไทยพุทธ ตำบลคูซูด อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา.

รายงานการวิจัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย, 2551.

มโน พิสุทธิรัตนานนท์ และ ครีน มณีโชติ. “ลักษณะเรือนไทยภาคใต้” เรือนไทยภาคใต้.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา. 2535

วันชัย จิงจรัสทรัพย์. ลักษณะเรือนไทยภาคใต้ที่เป็นไปตามคติความเชื่อ. เรียกข้อมูลวันที่

11 กุมภาพันธ์ 2552 : <http://thaiculturebuu.wordpress.com>

วิชาการดอทคอม. เรือนไทยภาคใต้. เรียกข้อมูลวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2552 :

<http://www.vcharkarn.com/varticle/180>

รศ.วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์. แนวทางการศึกษาค้นคว้าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น. เรียกข้อมูลวันที่ 12

กรกฎาคม 2555 : <http://kongrata.blogspot.com/2011/08/blog-post.html>

บุคคลานุกรม

- เจาะราณี โต๊ะดิน. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปิยาภรณ์ อรมุต เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 5 หมู่ 3 บ้านปุย ตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2554
- แจ๊ะปุยหง โต๊ะดิน. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปิยาภรณ์ อรมุต เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 147 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2554
- ตัน หิมะ. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปิยาภรณ์ อรมุต เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 47 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2554
- แมะ เข้มดิน. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปิยาภรณ์ อรมุต เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 92 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2554
- ลำพิ่ง วงเงียน. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปิยาภรณ์ อรมุต เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 117 หมู่ 3 บ้านปุย ตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2554
- โล๊ะ โต๊ะดิน. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปิยาภรณ์ อรมุต เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 29/3 หมู่ 3 บ้านปุย ตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2554
- สมาน เตะปุย. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปิยาภรณ์ อรมุต เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 62 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2554
- อัสสะแมน ปุนยัง. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปิยาภรณ์ อรมุต เป็นผู้สัมภาษณ์บ้านเลขที่ 35 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2554
- อารีย์ โต๊ะดิน. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปิยาภรณ์ อรมุต เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 113 หมู่ 2 บ้านต้นหยงกาโบย ตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2554
- อารีฟุน โต๊ะดิน. เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปิยาภรณ์ อรมุต เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 175 หมู่ 3 บ้านปุย ตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2554
- _____ . เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ปิยาภรณ์ อรมุต เป็นผู้สัมภาษณ์, บ้านเลขที่ 139 หมู่ 3 บ้านปุย ตำบลปุย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล. เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2554

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล	นางปิยาภรณ์ อรมุต
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2514
สถานที่เกิด	อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน	3909800926514
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1/32 หมู่บ้านชวนชื่น หมู่ที่1 ถ. กาญจนวานิช ตำบลน่าน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์
สถานที่ทำงาน	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2539	สธ.บ. (สถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต) จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตอุเทนถวาย เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2544	ศศ.ม. (ไทยคดีศึกษา) จากมหาวิทยาลัยทักษิณ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
พ.ศ. 2555	ปร.ด. (ไทยศึกษา) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ผลงานวิจัย

1. ภูมิปัญญาทักษิณ : เรือนไทยพุทธ ตำบลคูซูด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ได้รับเงินทุนสนับสนุนการวิจัยจาก งบผลประโยชน์ประจำปี 2551 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตสงขลา
2. ภูมิปัญญาทักษิณ : วิถีชีวิต วิถีความคิด ของชาวไทยมุสลิมที่สะท้อนจากบ้านเรือนบริเวณรอบทะเลสาบสงขลา ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย งบประมาณแผ่นดินประจำปี 2552 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

3. ลักษณะเรือนพื้นถิ่นของชาวไทยเชื้อสายจีน ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ได้รับเงินทุนสนับสนุนการวิจัยจาก งบประมาณประโยชน์ประจำปี 2552 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

4. การพัฒนาด้านสถาปัตยกรรมสู่ชุมชนยั่งยืน ของชาวไทยมุสลิมบริเวณรอบทะเลสาบสงขลา ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย งบประมาณแผ่นดินประจำปี 2553 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

